

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 14. oktober 1960

Štev. 42 (961)

Bistvo in sadovi 10. oktobra na Koroškem:

Lepe besede — grda dejanja

Izzivanja in grožnje proti koroškim Slovincem — Policijska straža pred slovensko knjigarno
Velikonemška manifestacija s kljukastimi križi — Parada nacističnih veljakov in nacionalističnih hujskačev — Potvarjanje zgodovine
v dokaz „nemške“ Koroške in načrtno zanikanje dvojezičnega značaja dežele in obstoja koroških Slovencev

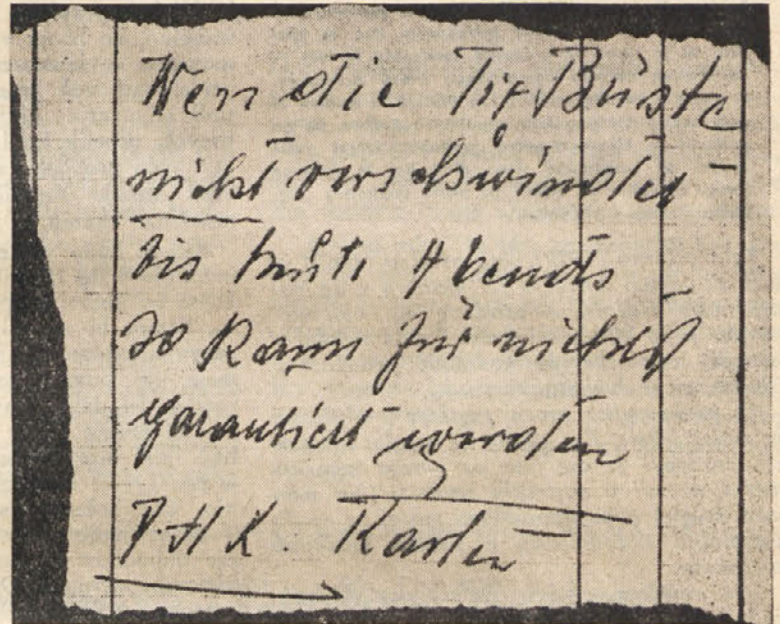
Stiri dni — od 8. oktobra zjutraj pa do 11. oktobra zjutraj — je noč in dan stala pred slovensko knjigarno »Naša knjiga« v Celovcu policijska straža, ker je »Kleine Zeitung« zapisala, da je v izložbi knjigarne postavljeno doprsje maršala Tita in ugotovila, da si »domovini zvesto prebivalstvo Koroške te nesramnosti ne more in ne sme pustiti dopasti«. Neprekinjeno so prihajali ljudje in si ogledovali »Titovo doprsje« v izložbi; eni so zmajevali z glavo in ko so ugotovili, da gre v resnici za kip slovenskega koroškega pisatelja Prežihovega Voranca, katerega desetletnico smrti obhajamo letos, ostro obsojali neodgovorno početje hujskaškega lista; drugi pa so ne glede na napis ob kipu in kljub pojasnilom policista grozili in hujskali proti Slovincem ter blatili sosedno Jugoslavijo ter njeno vodstvo, za dokaz in v opravičilo pa trdili: Saj je Kleine Zeitung zapisala tako! V knjigarni pa je bil takoj zjutraj oddan listek z grožnjo: »Če Titovo doprsje ne bo zginilo do danes zvečer, potem se ne more jamčiti za ničesar«, listek z nečitljivim podpisom ter kratico BHK, kar naj bi očitno pomenilo »Bund heimattreuer Kärntner«.

V takem vzdušju so se v Celovcu pričele glavne deželne proslave 40-letnice plebiscita. Hujskanje po tisku, odkrite grožnje proti koroškim Slovincem in policijska straža pred slovensko knjigarno, to je bil uvod v prireditve, ki naj bi služile spravi in sožitju med obema narodoma ter pomiritvi v deželi. Zato ni čudno, da je na prireditvah

Istemu vzdušju je v pretežni meri odgovarjala tudi povorka, za katero so baje izdali okrogel milijon šilingov. Posvečena naj bi bila deželi, njeni zgodovini, njenim ljudem in njihovemu delu, toda če izvzamemo nekaj redkih res lepih prikazov iz koroškega gospodarstva, potem moramo ugotoviti, da je bila povorka na eni strani izrazito srednjeveška in muzejska, prikrojena namenu, da bi s potvarjanjem zgodovinskih dejstev dokazali „čisto in večno“ nemški značaj Koroške; po drugi strani pa je bila očitna manifestacija velikonemškega in nacističnega duha. Ni bilo videti slovenske besede in ne slišali slovenske pesmi, zato pa toliko več hajljanja, strumnega korakanja (pri katerem so mnogi še iz stare navade dvigali roko v nacistični pozdrav) Abwehrkämpferjev, raznih študentskih združenj, Kameradschaftsverbandov in Volksdeutscherjev, medtem ko so „koroški gvaniti“ očitno nadomeščali prepovedane nacistične uniforme, saj so na njih poleg „koroških križcev“ bingljala tudi najrazličnejša odlikovanja iz druge svetovne vojne (ne moremo razumeti, kako na „koroški gvanit“ spada na primer tako imenovani Narvik-

Schild, ali pa sega domovina teh „Korošcev“ še vedno prav do severnih meja Norveške?), mnoga celo okrašena s kljukastim križem. Tega dejstva ne more zanikati nobeno demantiranje; pisec tega članka je bil priča, ko je bil vodilni policijski oficir izrecno opozorjen na posamezne nosilce takih odlikovanj, vendar očitno ni smatral za svojo dolžnost, da bi ukrepal v smislu zakona.

V povorki tudi ni bilo ne videti ne slišati besedo „Avstrija“, ki jo zamažemo tudi v tiskanem oficelnem sporedu deželnih prireditev 10. oktobra. Bilo je kot pred 40. leti, ko „Nemčija“ niso smeli vpiti, „Avstrija“ niso hoteli reči, zato je bil njihov bojni klic pač „Koroška“. (Morda so v koroški tudi tokrat gledali „staro vojvodino rajha“, saj so v povorki pod vodstvom bivšega SA-Standartenführerja Steinacherja posebno številno korakali ljudje, katerih rjava nastrojnost ne izvira le od „koroškega gvanita“, marveč so jo z dejanji demonstrirali zlasti v nacistični dobi.) Ravno to dobo pa so pri vseh praznovah dosledno zamolčali, ko so gevorili o bojni pripravljenosti, kadar je bila domovina v nevarnosti, kajti sicer bi morali priznati, da smo bili na Koroškem Slovenci edini, ki smo se bo-

... in posledica: nevarne grožnje!

rili proti nacifašizmu in s tem za vzpostavitve neodvisne demokratične Avstrije, medtem ko so današnji „koroški junaki“ še pridno slavili ter uživali „zmago v nemški noči“.

Ob teh dejstvih se prav nič ne čudimo, da je bilo iz ust udeležencev povorke v večernih urah 10. oktobra slišati po celovških ulicah znano pesem: „Wir wollen weiter marschieren, wenn alles in Scherben fällt, denn heute gehört uns Deutschland und morgen die ganze Welt...“. Res značilen zaključek plebiscitnih praznov, ki ga je verjetno narekovalo „okrepčilo“ po gostilnah; toda še vedno velja pregovor „In vino veritas“ (V vinu je resnica)!

Mali obmejni promet

med Avstrijo in Jugoslavijo se uspešno razvija

Kljub očitno naročenim objavam v koroškem tisku, iz katerih naj bi bilo razvidno, da med obmejnimi prebivalstvom ni zanimanja za mali obmejni promet z Jugoslavijo, se je ta ureditev že začela uspešno razvijati in uveljavljati. Tozadevni podatki v koroškem dnevnem tisku, namenoma omejeni le na en sam koroški okraj, namreč ne morejo zakriti dejstva, da se vedno več ljudi poslužuje ugodnosti, ki jih jim daje sporazum, sklenjen meseca marca v Beogradu in ki je začel veljati 15. julija letos.

Od 15. julija pa do konca septembra so namreč poslane jugoslovanske oblasti 4865 propustnic v vidiranje avstrijskim oblastem, z avstrijske strani pa je bilo jugoslovanskim oblastem predloženih 1047 propustnic. V istem času je prešlo mejo v obeh smereh 4400 jugoslovanskih in 3552 avstrijskih državljanov, pač pa v teh številkah še niso vračunani dvolastniki in njihove delovne sile. Poleg tega je treba še upoštevati, da mnogo avstrijskih državljanov potuje v Jugoslavijo s potnim listom in je torej število prehodov še bistveno višje.

Ta torej se je v Grazu začelo zasedanje mešane avstrijsko-jugoslovanske komisije za ureditev obmejnega prometa med obema državama, ki bo v smislu sporazuma zasedala vsako leto izmenoma v eni izmed obeh držav. Poleg drugih vprašanj, ki so postala aktualna v zvezi z izvajanjem sporazuma o malem obmejnem prometu, so komisija tokrat bavi tudi s problemi uporabe individualnih prevoznih sredstev, avtobusnih linij in uvedbe lokalnih vlakov za koristnike obmejnega prometa. Prav tako pa je treba urediti tudi pristojnosti v medsebojnih stikih oblasti in drugo.

Južna Tirolska prihodnji teden pred Združenimi narodi

V Generalni skupščini Organizacije združenih narodov so zadnji teden razpravljali o posameznih problemih, ki naj bi prišli na dnevni red razprav v posameznih odborih. V dolgi vrsti takih vprašanj je tudi vprašanje avstrijske pritožbe glede Južne Tirolske in je bilo brez debate sklenjeno, da bo

posebni politični odbor začel južnotirolsko debato prihodnji terek.

Avstrijska delegacija je v tej zvezi predložila osnutek resolucije, kjer uvodoma ugotavlja, da Združeni narodi ne morejo biti brezbrizni do vprašanja manjšinske zaščite in da je med Avstrijo ter Italijo prišlo do

spora zaradi avstrijske manjšine v pokrajini Bozen-Bolzano, „kjer so bili Južni Tirolci v večini“. V resoluciji predlaga Avstrija sklep, da Generalna skupščina prizna upravičeno zahtevo Južnih Tirolcev po bistveni in učinkoviti pokrajinski avtonomiji.

V Italiji so se zadnje dni vrstile protiaustrijske demonstracije, pri katerih je posebno številno sodelovala neofašistična mladina. V Rimu so demonstranti napadli tudi avstrijski generalni konzulat ter poškodovali avstrijski državni grb. Na transparentih, ki so jih nosili demonstranti v povorki, je pisalo, da je italijanska meja na Brennerju ter da je Zgornje Poadižje (Južna Tirolska — op. ured.) italijansko in mora tako tudi ostati. V rimskem senatu pa so neofašistični poslanci kritizirali vlado, ker je pristala na južnotirolsko razpravo v Združenih narodih.

Zunanji minister Kreisky je izjavil, da je Avstriji uspelo premostiti prvo oviro, vendar zadeva še ne bo lahka, „ker mnoge države še niso v celoti razumele problema Južne Tirolske“.

Med razpravo v Generalni skupščini je prišlo v sredo do novega spopada med Vzhodom in Zahodom, ko je Hruščev zahteval neodvisnost za vse države, ki so še pod kolonialno oblastjo, medtem ko je filipinski delegat postavil enako zahtevo za državne vzhodnega bloka. Ko je predsednik skupščine skušal pomiriti nastali hrušč, se mu je zlomilo kladivce, kar je Hruščev izkoristil za pripombo, da pomeni to začetek razpada Združenih narodov.

KLEINE ZEITUNG

Freitag, 7. Oktober 1960 — Nr. 231

IN KÄRNTEN FIEL AUF:

Tito-Büste in Klagenfurter Auslage

Die Tito-slowenische Buchhandlung in Klagenfurt hat sich ein Höchstmaß an Frechheit erlaubt: Während fast die gesamte Klagenfurter Geschäftswelt im Gedenken an die vierzigste Wiederkehr des Abstimmungstages ihre Auslagen festlich schmückt, erblickt man in der Auslage der genannten Buchhandlung in der Wulfengasse eine große Büste des jugoslawischen Staatschefs Marschall Tito, jenes Mannes, dessen Partisanen in Kärnten soviel Unheil unter der heimattreuen Bevölkerung verursacht haben und dessen Staat seine unberechtigten und maßlosen Ansprüche auf Südkärnten noch immer nicht aufgegeben hat.

Eine solche Unverschämtheit der Tito-kommunistisch eingestellten und ferngelenkten Iredenta in Kärnten kann und darf sich die heimattreue Kärntner Bevölkerung nicht gefallen lassen; schon gar nicht im heurigen Jubiläumjahr des vor 40 Jahren mit großen Blutsopfern errungenen Sieges für die Freiheit und Einheit unseres Heimatlandes.
Ein Heimattreuer.

Tako ustvarja Kleine Zeitung „pravo“ vzdušje za 10. oktober...

tudi tokrat prevladoval duh, ki je bil že vedno značilen za plebiscitne proslave na Koroškem: velenemški duh narodne nestrpnosti.

Sicer so posamezni govorniki, posebno zvezni prezident Schärfl, deželni glavar Wendenig in celo bivši vicekancler Schummy, katerega koroški Slovinci kot nekdanjega deželnega glavarja zaradi protislovenskin ukrepov nimamo ravno v dobrem spominu, v svojih govorih poudarjali potrebo po sožitju med nemško in slovensko govorečimi sodeželani. Toda že kancler Raab — očitno pod vtisom nacionalističnih hujskačev — je smatral za potrebno govoriti o vindičarjih ter o nujnosti zakona za ugotavljanje manjšine in če je kot dokaz širokogrudnosti navajal položaj gradiščanskih Hrvatov, potem vemo, kako si predstavlja „pravično“ rešitev manjšinskega vprašanja, kajti za Gradiščansko doslej sploh še ni bil sklenjen noben manjšinski zakon!

Med Ameriko in Sovjetsko zvezo:

Dvoboj velikanov na gospodarskem in znanstvenem področju

Kljub hladni vojni med Vzhodom in Zahodom ali v ožjem smislu med Ameriko in Sovjetsko zvezo je do neke mere tolažljivo, da se dvoboj med njima v veliki meri odvija v miroljubnem tekmovanju. Napredek v oborožitveni tehniki je namreč tako velik, da so tudi tisti, ki računajo na zmago v morebitnem oboroženem spopadu, prišli do zaključka, da bi množično ubijanje, kot bi ga povzročila atomsko vojna, prizadelo tudi njihovo deželo in njihovo ljudstvo.

Po vsem tem ostane odprto vprašanje gospodarskega tekmovanja, tesno povezanega z razvojem znanosti, med obema velikanoma. Dosežki te tekme se lahko merijo z narašča-

njem narodnega dohodka. V zadnjih letih narašča narodni dohodek v Ameriki za nekaj manj kot 3 % na leto, v Sovjetski zvezi pa za več kot 7 %. Rusi napovedujejo, da bodo Amerikance v gospodarski tekmi nadvaladali. S temi napovedmi se v Ameriki resno ukvarjajo in vidijo izhod le v lastnih oblikah gospodarskega razvoja, ker pravijo: če bi Američani sledili Rusom, bi tekmo gotovo zgubili.

Sovjetska zveza je bila do nedavnega nerazvita kmetijska država z nizko življenjsko ravni. V takšnih deželah se industrijska proizvodnja hitreje dviga, prav tako je za take dežele važen napredek v kmetijstvu. V takšnih okoliščinah se dviga življenjska raven. V Sovjetski zvezi se poraja posebna potreba po dviganju proizvodnje na področjih, kjer so v drugih deželah že močno razvili industrijo ter dosegli dokaj višjo življenjsko raven.

Eden izmed ameriških gospodarskih strokovnjakov pravi, da bi za Američane bilo nesmiselno, ko bi na vseh področjih hoteli tekrovati s Sovjetsko zvezo. Ali bi imelo smisla pridelovati več hrane, se sprašuje in takoj tudi odgovarja: Zivil je v Ameriki že tako preveč; debelih ljudi je že dovolj, ti ustvarjajo večji problem kakor slabo hranjeni. Prav tako nimajo Američani potrebe po večjih množinah tkanin.

Kmalu bodo v Ameriki dosegli letno proizvodnjo 8 do 10 milijonov avtomobilov. Tako se bo pojavilo vprašanje, kje najti prostora, kamor bi spravili stare avtomobile. Tudi razvoj avtomobilskih cest se že postavljajo meje, saj odvezemajo čedalje več rodovitne zemlje. In dalje pravi ameriški strokovnjak: Nekdo poroča, da je v Ameriki še vedno toliko ljudi brez primerne hrane in obleke. To je res. Ljudje bodo zahtevali večjo proizvodnjo, ako hočemo vse te primerno oskrbeti. Toda ti ljudje pravzaprav zahtevajo povečanje dohodkov ali boljše izobrazbo in boljše higienske razmere. Dosego vsega tega jim bo omogočil večji zaslužek, s katerim bodo lahko kupili pripravljene proizvode, ki jih je že dovolj.

Splošno domnevajo ljudje, da nalagajo Rusi več denarja v industrijske obrate, jeklarne, tovarne orodnih strojev in kemične tovarne, da bi povečali svojo vojaško moč. V resnici nihče ne ve, kaj Rusi nameravajo. Zato je prav tako mogoče, da jih v gospodarstvu vodijo isti nameni kakor Američane. Vsekakor je gotovo, da bodo v industriji in glede zmogljivosti njihovih industrijskih obratov končno dosegli raven. V starih vojnah, ko so pognali jeklo proti jeklu, je igrala glavno vlogo zmogljivost jeklarne industrije. Toda moderno orožje potrebuje mnogo manj jekla in proizvodov težke industrije kakor pri prejšnjih spopadih. Jeklo torej ne zadostuje več za obrambo proti sovražniku, ugotavlja ameriški strokovnjak in utemeljuje: Čeprav je imela Sovjetska zveza šibkejšo industrijo kakor Amerika, je dosegla glede izdelave navadnih in vodljivih raket proti Ameriki večje uspehe.

Če so že Rusi prišli do točke, kjer sama industrializacija ne igra več odločilne vloge v oboroževanju, potem so to točko Američani že davno dosegli. Zato nima smisla težiti za splošnim povečanjem industrijskih obratov, ker bi to bilo z vojaškega gledišča nebitveno. Pravzaprav bi bilo to škodljivo, meni že večkrat navedeni ameriški strokovnjak, ker bi le povečalo zaloge raznih vrst blaga in do-

brin, ki bi jih Američani kmalu imeli za potrebne in katerim bi se prav težko odpovedali v primeru nujnosti.

Za Američane nastaja tudi novo vprašanje, to je vprašanje visokih proizvodnih stroškov v industriji. Visoki stroški ovirajo izvoz blaga v tujino in tako tudi nakup blaga iz tujih virov. Vprašanje cen igra pri ameriškem izvozu že važnejšo vlogo kakor vprašanje kakovosti ameriških proizvodov. V takšnem položaju ne bi imelo smisla stopnjevati proizvodnjo ameriških proizvodov, ki so predragi, da bi jih tuji lahko kupovali.

Sovjetski sputniki in sovjetski uspehi v vesolju so pokazali, na katerem področju morajo Američani tekrovati s Sovjetsko zvezo. Ne glede na vojaški učinek teh sovjetskih uspehov bo treba računati z dejstvom, da so v svetu odstranili splošno razširjeno mnenje, da so Američani na znanstvenem področju vsemočni. V časih, ko je znanstveno delo ne samo tesno povezano z vojaško močjo, temveč tudi z zdravjem in človeško blaginjo ter gospodarskim napredkom, je treba imeti pred očmi prav napredek na znanstvenem področju.

GOSPODARSKE VESTI

Rekord v italijansko-jugoslovanski blagovni izmenjavi

Italijansko-jugoslovanska trgovinska izmenjava letos izredno dobro poteka. Tako izvozi kakor tudi uvozi so dosegli nove rekordne vrednosti. Po jugoslovanskih podatkih so se v prvih sedmih mesecih italijanske dobave povečale za 4,8 milijarde dinarjev in dosegle skupno vrednost 15,3 milijarde dinarjev napram 10,5 milijarde dinarjev v istem razdobju lanskega leta. Hkrati se je izvoz povečal od 10,2 milijarde na 14,7 milijarde dinarjev.

Avstrijska proizvodnja petroleja

Med evropskimi producenti petroleja je bila v letu 1959 z 2,5 milijona ton Avstrija na drugem mestu med evropskimi državami, namreč za Nemčijo, ki je pridelala 5,1 milijona ton ter pred Nizozemsko (1,8 milijona ton), Italijo (1,7 milijona ton), Francijo (1,6 milijona ton) in drugimi državami z manjšim pridelkom. Glede doslej ugotovljenih rezerv pa je evropska lestvica v milijonih ton naslednja: Nemčija 75, Italija 47, Avstrija 39, Francija 30, Nizozemska 29 milijonov ton itd.

Sedemurni delovni dan v Sovjetski zvezi

Od 1. oktobra se v Sovjetski zvezi v veljavi nove odločbe glede delovnega dne. Za vse delavce je odslej uzakonjen sedemurni delovni dan, tako da delajo delavci v Sovjetski zvezi v celoti na teden 41 ur.

Evropski pridelek sladkorne pese

Po prvih cenitvah glede evropskega pridelka sladkorne pese za leto 1960-61 se predvideva rekordni pridelek 20,8 milijona ton napram 17,2 milijona ton v letu 1959-60. Proizvodnja v zahodni Evropi naj bi se po teh cenitvah povečala od 7,9 na 9,5 milijona ton, proizvodnja v vzhodni Evropi pa od 9,3 na 11,2 milijona ton.

Nov prispevek jugoslovanske mladine k izgradnji domovine

V kratkem bodo mladinske delovne brigade zaključile svoje letošnje delo na avtomobilski cesti, ki bo po dograditvi ena najlepših magistral v Evropi. Kakor znano, je letos delo osredotočeno na dva odseka: v Srbiji na odsek Malošište — Grdelica in v Makedoniji na odsek Udovo — Djevdjelija. Letošnja dela bodo zaključena v drugi polovici novembra, ko bodo novo cesto svečano odprli za promet pri vasi Malošište in pri Udovu, medtem ko bodo v Leskovcu in Djevdjeliji veliki mitingi prebivalcev in graditeljev avtomobilske ceste, povezani s športnimi tekmami in kulturno-umetniškimi prireditvami.

Dan pred glavnima proslavama bodo v obeh omenjenih krajih odprli razstave o letošnjem delu in življenju brigadirjev v naseljih in na trasi. Tako v Makedoniji kakor tudi v Srbiji bodo odkrili spominske plošče graditeljem avtomobilske ceste 1960. Poleg tega bodo pred zaključnimi svečanostmi v občinah in naseljih vzdolž nove ceste priredili razne svečanosti za brigadirje ter predstavnike gradbenih podjetij in prebivalcev okoliških krajev.

Mladina, ki je gradila na avtomobilski cesti, se ponosno pripravlja na svoj veliki praznik, ko bodo novi odseki ceste, ki so plod požrtvovalnosti mladih graditeljev, izročeni svojemu namenu. Ponosni so z vso upravičenostjo, saj bodo podarili svoji domovini ob njenem rojstnem dnevu konec novembra lepo darilo: časten prispevek k izgradnji najlepše in moderno izdelane ceste, ki bo po dokončni izgradnji od enega do drugega konca Jugoslavije še bolj kot doslej povezovala vse republike v bratski enotnosti.

PO ŠIRNEM SVETU

Innsbruck. — V dnevi, ko so na Koroškem dosegle plebiscitne proslave svoj višek, so na Tirolskem obhajali „dan žalosti“ in se spominjali dneva, ko je bila Južna Tirolska pred 40. leti priključena Italiji.

Beirut. — Iraški premier Kasem se je v govoru, ki ga je imel ob začetku študentske konference v Bagdadu, ponovno zavzel za pomiritev med arabskimi državami in dejal, da je Irak pripravljen pozabiti preteklost.

Istanbul. — Danes se bo začel proces proti bivšim turškim voditeljem, ki jih obtožnica dolži veleizdaje, poneverb in tatvin. Funkcionarji režima, ki je bil likvidiran z državnim udarom 27. maja, so obtoženi veleizdaje, ker so zlorabljali oblast, ukinili ustavo, prepovedali izhajanje časopisov, špekulirali na volitvah in z raznimi ukrepi škodovali dobremu imenu Turčije v svetu. V prvi vrsti so te obdolžitve naperjene proti bivšemu premieru Menderesu, medtem ko bivšega predsednika republike Bayara doživijo veleizdaje, ker ni ravnal kot nevrtralni šef države, ampak kot voditelj stranke.

Dunaj. — Avstrijsko zunanje ministrstvo je protestiralo pri ameriškem veleposlanstvu zaradi kršitve avstrijskega zračnega prostora. Pred nekaj dnevi je namreč ameriški helikopter pristal na avstrijskem ozemlju, 200 metrov od avstrijsko-nemške meje, ne da bi imela posadka tozadevno privoljenje. To je le eden izmed številnih primerov kršenja avstrijskega zračnega prostora, ki so jih v zadnjih letih zagrešila ameriška vojna letala.

Skoplje. — V makedonski prestolnici je bil pred dnevi zaključen V. kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Makedonije. Med tridnevni delom je kongres potrdil, da so organizacije Socialistične zveze razvile vsestransko aktivnost ter prerasle v javno tribuno delovnih ljudi in tako postale organski del celotnega mehanizma samoupravljanja.

Tunis. — Tunizijski predsednik Burgiba je izjavil, da so se odnosi med Francijo in Tunizijo znova poslabšali, ker francoski predsednik De Gaulle ni hotel sprajeti tunizijskega veleposlanika v Francijo, kateri naj bi mu izročil osebno poslanico tunizijskega predsednika v zvezi z alžirskim vprašanjem.

Nikozija. — Ciprski tednik „Kipros“ piše, da bo Ciper vodil nevtralnno zunanjo politiko in da se ne bo vmešaval v nobene vojaške zveze.

Pariz. — Pripadniki odporiškega gibanja in interniranci so nameravali zadnjo nedeljo prirediti „domoljubni protestni pohod“ skozi središče Pariza, da bi protestirali proti gradnji nemških vojaških oporišč v Franciji. Francosko notranje ministrstvo pa je te demonstracije prepovedalo, ne da bi navedlo vzroke.

Rio de Janeiro. — Na nedavnih predsedniških volitvah v Braziliji je zmagal opozicijski kandidat Janio Quadros, ki je bil doslej guverner zvezne države Sao Paulo in je predvolilno kampanjo vodil pod geslom borbe proti korupciji. Volitve, pri katerih je imelo pravico glasovanja 14 milijonov prebivalcev, so bile sicer že 3. oktobra, vendar štelje glasov še vedno ni zaključeno in bodo uradno sporočilo o izidu volitev izdali šele konec meseca.

New York. — Generalna skupščina OZN je zadnji teden sprejela v članstvo svetovne organizacije novo neodvisno afriško državo Nigerijo. V celoti je bilo letos sprejetih v OZN 17 novih držav, v glavnem iz Afrike, in šteje zdaj ta organizacija 99 članov.

Leopoldville. — Položaj v Kongu je slej ko prej zamotan, o čemer najbolj priča dejstvo, da ima država še vedno dve vladi, zakonito vlado vod vodstvom Lumumbe ter ileova vlada, ki jo je imenoval polkovnik Mobutu. Lumumba je svojo vlado prejšnji teden preosnoval in sprejel vanjo zastopnike vseh političnih gibanj, celo nekatere osebnosti, ki zavzajajo tudi položaje v ileovi vladi.

Mnenje drugih:

Obletnica

„To leto je za nas Korošce v znamenju oktobra. Tako je tudi prav. Toda, če si ogledam napolila pevskim odborom, mi brdko prizadeno srce in kdaj kdaj mi je slabo od grozovite omejenosti in tudi že od samega naglasa posameznega izmed mešetarjev, ki imajo v zakupu razne zveze društev in društva in nam hočejo svečano leto napolniti z žolčem ter ga postaviti v hipernacionalno svetlobo. Takrat voljo zadoni od karavanike stene divji boj in ponosna zmaga in vplije do neba.“ (iz pisma uredništvu „Kultur Nachrichten aus Kärnten“.)

Leto priprav (1959), leto proslav (1960) in vrh, ki ga naj dosežejo 10. oktobra z do podrobnosti predpisano proslavo 40. obletnice — kot je to bilo v tej deželi že od nekdaj v navadi, še posebej ob podobnih priložnostih (desetletnica, dvajsetletnica itd.).

In mednarodna raven proslave — znotraj in zunaj dežele. Kot vemo, so koroški Slovenci opozarjali že vse leto na mnoga nesorazmerja, a tudi v avstrijski javnosti (kot nam med drugim pove uporabljeni moto) ne vlada vsesplošno zadovoljstvo o poteku jubilejnih svečanosti.

Vsa množica proslav (raznih domoljubnih, rodoljubnih, domovini zvestih in veteranskih društev ter zvez) ima prav poseben profil. Ne le zaradi tega, ker v njihovih okvirih nastopajo posamezniki mračne preteklosti, temveč predvsem zato, ker so izrazito mračne tudi misli in besede, s katerimi agitirajo — med drugim tudi za zveste vojake nacističnega rajha (govor polkovnika Holzingerja v Celovcu).

Ob velikem vprašanju zgodovinske resnice in neke »samoodločbe« (ki se ji žal še nismo približali s te strani, da bi jo lahko po dvostranskem skupnem pretresu celotnega gradiva proučili in skušali poiskati sintezo o tem — ali je lahko neko ljudstvo v nekih določnih zgodovinskih pogojih zoperstavilo svojo nacionalnost konkretni družbeni ureditvi v smeri nasprotja slovenstvu — nemštvo in monarhija — republika), ob objektivni presoji dogodka (da se je na primer večina južno od Drave odločila za Jugoslavijo itd.), ob njegovi novi, praktično politični obnovi ter ob njegovi vzgojni uporabnosti (da bi razširil spoznanje o nekem poglavju iz moderne zgodovine iz področja, kjer živimo ali pa spoznanje o razvoju, ki je do danes pripeljal do tega, da mejita dve republiki različni po svoji družbeni ureditvi in da je ena od teh socialistična republika z delavskim samoupravljanjem itd., in da se do današnjega dne vendarle uveljavljajo dobri sosedski odnosi, ki so nas pripeljali celo do odprtih obmejnih vezi) ob glasovalnem lističu, kot legitimaciji miroljubnega izživetja — pa bi vendarle veljalo pripomniti, da nas vse kar vemo, zvemo in čemur smo priča, najmanj začudi, da v nas, čeprav anabronistične prikazni izovejo nadalje še vprašanje, zakaj je vse to treba dopuščati in kakšnim namenom naj vse to služi.

„Dolo“, 8. 10. 1960, Ljubljana

Leider wird unser Verhältnis zu den Kärntner Slowenen immer wieder von Leuten getrübt, die Vorwände für die Entfaltung deutschnationaler Agitation suchen. Diese Menschen, die das Wort Heimat immer wieder benutzen, weil ihnen das Wort Österreich nicht über die Zunge will, sind am wenigsten berufen, die Kärntner Volksabstimmung zu feiern.

„Arbeiterzeitung“, 8. 10. 1960, Dunaj

Heute aber feiern jene Grossdeutschen, deren Idee damals keine Rolle spielte, den Abstimmungssieg vor 40 Jahren. Viele der Leute, die heute an der Spitze der Vorbereitungen für die 10.-Oktober-Feiern stehen, haben in der Zeit von 1939 bis 1945 eine Haltung gegenüber den Slowenen, ja gegenüber ganz Österreich, an den Tag gelegt, die ihnen das Recht nimmt, in diesem Zusammenhang in Erscheinung zu treten...

„Volkswille“, 9. 10. 1960, Celovec

V prihodnjih tednih na Koroškem:

Slovenski umetniški film „Dolina miru“

Za »Kekcem«, ki smo ga gledali in se zanj navduševali v preteklem poletju, bo potujoči kino Slovenske prosvetne zveze v prihodnjem tednu pričel predvajati v slovenskem svetu in tudi drugod nič manj priljubljeni in priznani celovečerni film »Dolina miru«. Film je izdelalo podjetje za snemanje filmov »Triglav-film« v Ljubljani leta 1956. Skupno z »Dolino miru« bomo videli tudi dokumentarni film »Otok galebov« in kulturni film »Ribničar bi rad plesal«.

V filmu »Kekec« smo srečali brihtnega in korajžnega fantka in gledali njegove nekam pravljicne dogodivščine z nasilnim orjakom Bedancem in staro dobričino Kosobrinom. Film »Dolina miru« pa nas bo popeljal v kruto polpreteklo dobo druge svetovne vojne. V infernu te vojne, ko bombe rušijo hiše in ko kruta pest nacizma razdvaja družine in gonijo tisoče in tisoče ljudi v taborišča smrti, se v zbirališču za transporte v rajh domačega mesta srečata osirotela otroka Marko in Lotti, odkoder v zmešnjavi letalskega napada pobegneta, da bi poiskala »dolino miru«, kjer prebiva Markov stric.

Po tem uvodu se na platnu vrstijo simbolični, umetniško v dovršeno celoto povezani prizori, ki gredo k srcu, prizori bega in tavanja nebogljanih in za krutost časa vse premladih sirot katerih starši so pokopani pod ruševinami domačega mesta, iz doživljenih grozot vojne v »dolino miru«. Mala Lotti, poosebljena po Evelini Wohlfeilerjevi, s svojo punčko v naročju tava skupno s par let starejšim Markom, ki ga igra Hugo Štiglic, čez hribe in skozi gozdove k stricu, ki živi v dolini nekje med gorami, kjer so — po Markovem pripovedovanju — cvetoči travniki, kravce in mleko, ob žuborečem potoku pa mlin s pojočimi kolesi... Tam bo mir in tam ju bo varovala dobra stričeva roka. — Toda komaj je groza okupiranega in porušenega mesta za njima, že sta priča pohoda SS-ovskih enot proti odpornikom, ki ga gledata s hriba, posuatega s cvetjem. Letalski napad... kolona v plamenih... sestreljeno letalo. Otroka z grozo v očeh bežita in zabredeta v deročo reko, kjer omahujeta. Tam ju zagleda zavezniški pilot, črnc Jim (John Kitzmüller).

Izmenjava kulturnih prireditev med Jesenicami in Siskom

Delavsko prosvetno društvo Svoboda »Tone Čufar« na Jesenicah je lani gostovalo v Sisku na Hrvaškem, minulo nedeljo pa je tamošnje delavsko prosvetno društvo vrnilo obisk Jesenicam. Prosvetaški železarne Siskak so v Čufarjevem gledališču na Jesenicah priredili koncert svojega 50 članskega mešanega in 30 članskega moškega zbora, mandolinskega zbora in pevcev solistov. S koncertom so posebno navdušili svoje rojake, katerih lepo število je zaposlenih v jeseniški železarni, seveda pa tudi ni manjkalo navdušenja med Jeseničani, ki so pripravili svojim gostom topel sprejem in zadovoljno vitanje na Jesenicah, v Kranjski gori in na Vitrancu, kamor so jih prepeljali z žičnico.

ki se je bil s padalom rešil iz sestreljenega letala in ki ju srečno prepelje na drugo stran reke. Za njimi drvi SS-ovske enote. Izsledijo jih v zapuščenem in izropanem dvorcu, kjer nočijo v kleti. Le Jimova zvijača jim reši življenje. — Ko utrjeni prispejo do stričeve hiše v dolini med gorami,

Poleg povesti in filma: Kekec kot mladinska igra

Prosvetni servis v Ljubljani je pred kratkim izdal J. Vandotovo povest »Kekec nad samotnim breznom« kot igrokaz. Povest je po dramaturgiji dr. V. Rabadana za ljudske odre priredil J. Moder.

Mladinska igra »Kekec« ima štiri dejanja. Poleg Kekca nastopajo v igri sirota Mena, nasilni in slabe vesti polni Bedanec ter ljubeznivi in dobrotljivi stari Kosobrin. Zaprte med njimi izpolnjujejo Kekčeva mati in sestra Tinka, pastir Mišnjak ter nočni čuvaj Štembur. Skupno je za igro potrebnih 8 oseb, med njimi 3 otroci. Razen Bedanca, ki zahteva orjaško postavo in nadut značaj, za ljudske odre nobena vloga ni pretežka.

Prizorišče za »Kekca« z razpoložljivim kulisami gozda in vaškega trga ter z dodatkom parih improviziranih kulis kot skale in s kuliso debela v sredini prizorišča lahko pripravi vsaka nekoliko spretna igralska družina. Prizorišče zahteva v bistvu samo 2 slike. Slika za prvo dejanje je planina z Mišnjakovo bajto in drevesom kot središčem ter s skalami in drevjem ob straneh in v ozadju. Druga slika pa predstavlja skromno hribovsko vas s Kekčevim domačijo v drugem dejanju. Prizorišče tretjega dejanja je spet planina z Mišnjakovo bajto in drevesom. S postavitvijo Mišnjakove bajte v ozadje odra ter z nekaterimi spremembami »skal« ter odstranitvijo drevesa nastane prizorišče za četrto dejanje.

Nasproti slikovitosti filma je igra sicer skromna, vendar zajema vse momente povesti in vse osebe, ki v filmu tako dopadajo. V spretni zasedbi bo zaradi tega igra z živimi osebami deležna ravno tako hvaležnih gledalcev, kot jih je bil film.

Igra »Kekec« je na razpolago v knjižnici Slovenske prosvetne zveze.

Prizor iz filma »Dolina miru«

mi, je ta prazna in zapuščena. Mlin ne dela klip-klap, tudi kravic ni, hiša je zapuščena, pohištvo zaprašeno. Le travnik še cveti, kakor vsako pomlad. Otroka sta prišla v »dolino miru«. Tako vsaj domnevata do jutranjih ur, ko se v bližini vname borba in pade od zasledujoče SS smrtno zadel njun veliki črni tovariš Jim. Sredi krutega boja otroka bežita in iščeta, iščeta... dolino miru...

»Dolina miru« je več kot običajen film, je simbolična povest človeštva, ki po doživljenih grozotah in nevarnostih želi mir. Prizore — otroško ljube — kjer slovenski Marko kakor bratec čuva in vodi nemško

Lotti, menjajo prizori neprenehnih nevarnosti ob bombnem napadu, pri pripravi transporta, ob prvem srečanju z SS, ob deroči reki, ponoči v dvorcu in blizu stričeve hiše, kjer na mostu ob mlinskem kolesu črnc Jim izdihne svoje človekoljubno življenje.

»Dolina miru« je film za današnji čas. On poživlja ideje sožitja med narodi in biča nasilje in vojno. Ko tak roti k potrebi sporazumevanja, k medsebojnemu spoštovanju in k demokratični miselnosti. Prav zato je film vzgojen in vzpodbuden tudi za mladino. Zelo škoda pa je, da po oceni koroške deželne vlade ni dostopen za mladino pod 17 let.

Kalmanova „Grofica Marica“

V CELOVŠKEM GLEDALIŠČU

Menda edina prireditev v Celovcu ob koncu pretekelega tedna, ki se ji ni vsiljeval duh 10. oktobra in ki je zaradi tega obdržala svoje izrazito kulturno obeležje, je bila premiera Kalmanove operete »Grofica Marica« v celovškem gledališču. Zato pa je bila toliko lepša in publika v polni dvorani toliko bolj zadovoljna.

Opereto »Grofica Marica« odlikuje zlasti melodična glasba, enako pa sicer že stari, vendar še vedno dopadljivi in priljubljeni šlagerji. Tudi vloge so zelo lepe. Sploh ima komad v sebi neko večno svežino, ki je zaradi tega, ker je pravzaprav naivna, vedno spet priljubljena.

Uprizoritev se je celovškemu gledališču in režiserju Theu Knappu zelo posrečila. Mnogo je k temu pripomogla posrečena razdelitev vlog, poleg tega pa uspela dekoracija arhitekta Eugena Spurnyja ter uspešni orkester pod vodstvom Karla Heinza Branda. Naslovno vlogo je dovršeno igrala in pela Gina Klitsch, njen partner pa je bil Thomas Kleibner, ki je bil s svojim sicer rahlim, zato pa toliko bolj prikušnjim glasom deležen rastočih simpatij publike. Tudi ostale vloge so bile v glavnem posrečeno razdeljene in uspešno odigrane. Zbor pod vodstvom Franca Gerstackerja je bil dober, pri baletu se je že poznalo novo vodstvo, velikih simpatij pa so bili deležni plesajoči in pojoči otroci umetnostne plesne šole Haslinger, ki jih je vodila Linda Hofmann. Uspelo je premiere je publika potrdila z dolgotrajnim aplavzom in obilnim cvetjem.

RIHARD OREL:

11

Kanalska dolina in njeni slovenski prebivalci

Sedaj kopljejo iz bogatih ležišč ruda, ki vsebuje svinco, cink in majhen odstotek železne rje. Rudnik se razteza do 240 m globoko pod mestecem in se vzpenja 450 m visoko gor v Kontji hrib (nemško Köntenberg in ne Königsberg, ker s tem nima nič opraviti); vendar so Italijani iz slovenskega imena Kraljeva špica napravili Monte Re, dočim izhaja pravo ime te 1912 m visoke gore iz njene naravne oblike: konta pomeni skok ali stopnico, kakršnih je v gori vse polno. Skupna dolžina vseh rovov znaša 70 km in je v notranjosti vse izdolbeno, tako da se je vsled tega leta 1908 ena hiša celo gregnila. Zanimivo je, da vodi iz glavnega vhoda v rudnik 5 km dolg rov, ki se nadaljuje celo pod jezerom in pride na drugi strani pod Predelom pri Logu spet na dan. To je ostanek starega zapuščenega rova, ki je, ko je bil že izčrpan, služil in še danes služi rudarjem iz bovške kotline, da lažje in hitreje prihajajo na delo v Rajbl. V rovu so napravljene mostnice, po katerih tečejo na tračnicah rudniški vozički na motorni pogon. Pod mostnicami pa si utira pot potok, ki prihaja istotako v Logu na dan. Rudarji se tudi zdaj vozijo vsak teden enkrat sem in nazaj; ob izhodu jih pregledajo finančni organi, ker prekoračijo držav-

no mejo. Prevoz tračar eno uro, v rovu je tema in svetijo le rudarske svetilke. Svoječasno je prihajalo iz Bovškega več stotin delavcev, sedaj jih je le še kakih 80 in tudi to število pojema, ker gre za tuje državljane. Vendar so to starejši in zelo izkušeni možje, zato jih še drže. Rudnik še dalje vrtajo in razširjajo, začeli so riti tudi pod goro Peterih špic (Fünf-spitzen — Cinque cime), ki je zahodno na nasprotni strani Kontjega hriba, že v območju Mangrta. V rudniku samem je na primernem kraju velika votlina, izklesana kamenita dvorana, kjer imajo rudarji svoje shode in kjer praznujejo spominske dneve, posebno na dan njihove zaščitnice sv. Barbare, ko nastopijo vsi v svojih značilnih krojih.

Iz Rajbla vodita dalje dve cesti. Ena gre na desno do bližnjega jezera in dalje kraj potoka Jezernice (Rio del Lago), ki se ob južnem koncu izteka v jezero, vedno navkreber do znanega in važnega prelaza Žleb in potem po klancu v dolino Raklaniče. Medtem ko se glavna cesta vzpenja proti Predelu, se od nje odcepi druga, ki ob levem bregu sledi jezeru in se vzpenja po ozkih in strmih ovinkih skozi predore, dokler se ne združi z glavno (staro) cesto malo pred Predelom. Tej cesti pravijo zimska in služi bolj v zimskem času, ker je

zavarovana pred plazovi, dočim je glavna poletna, ki pa gre više gor ob rebrih. Od zadnje hiše v Rajblu pa do bivše trdnjave na Predelu je komaj pol ure hoda. Za prvim ovinkom v strmino so razvaline trdnjave iz leta 1809 (Napoleonove vojne), malo naprej pa italijanska obmejna stražnica. Do spomenika, podobnega onemu v Naborjetu, trenutno ni mogoče priti (drž. meja), pač pa se nudi krasen razgled po okoliških vrhovih. Ob cesti na Predelu je nekaj hiš: ena je v Italiji, ostale štiri, k'er je v eni tudi krčma, pa so onstran mejnika v Jugoslaviji. Cesta v bovško kollino pada polagoma v ovinkih, prvo naselje je Strmec,

potem sledi Zgornji in še malo dalje Doljni Log. Iz teh vasic je največ rudarjev, ki delajo v raiblskem rudniku.

Rajblsko jezero obkrožajo nebotičnikom podobni velikani, zlasti na južni strani se dvigata v osredju Krivi rob (2006 m) in Jerbica (2352 m), katerih skloni vpadajo strmo proti jezeru. Jezero je dolgo poldrugi kilometer in do 500 m široko, največja globina pa znaša 30 m, dočim je ob bregovih tako plitvo, da sega pogled do dna. Takoj v začetku jezera je nedaleč od brega majhen skalnat otok. Barva vode je temna in se ob pogledu z vrha ceste zdi, kot da bi bila svinčene barve, medtem ko je od bližju zelenkasta, tudi vsled rastlin ob bregu okoli jezera. Verjetno je jezero nastalo vsled velikih nalivov, ki so napolnili kotlino, poleg tega pa ima jezero stalen dotok vode.

(Nadaljevanje sledi)

Rajblsko jezero

Proslave 40-letnice plebiscita

so žalile vsakogar, ki sta mu resnica in pravica srčna stvar

Glavne proslave dneva 40-letnice plebiscita na Koroškem so minile. Svoj višek so našle v proslavah v Celovcu ob koncu preteklega in začetku tega tedna. Človek, bodisi delavec, kmet ali meščan, gre zopet svojo staro, vedno zopet se ponavlja-jočo pot svojega poklica. Le nekaterim sta duh in vtis teh proslav ostala v kosteh. Po eni strani so to številni nacistični firerji in lajterji ter njihova ohola „svobodna“ študentska mladež, ki jim je ob teh priložnostih očividno zrasel greben, po drugi strani pa so to številni vodilni prireditelji in oficialni govorniki, ki se sedaj ne morejo znebiti duhov, ki so jih prklicali, da bi bil višek proslav kar najbolj „koroški“ in se je prav zato spet spremenil v proslavljanje „zmage v nemški noči“.

„Ljubezen do lastne in spoštovanje druge narodnosti mora biti osnovni zakon sožitja za večino, pa tudi za manjšino v deželi... Zato ne demonstriramo ne proti ne za nekaj... Nikomur v žalost in vsakemu v veselje, je bila želja, ki je vodila priprave (proslave — op. ur.)...“ so bili napisali odgovorni prireditelji celovških proslav za uvod njihovega sporeda. Žal so bile to le želje, stvarnost pa je bila drugačna. Slovensko ljudstvo, ki je v bistvu odločilo plebiscit v prid Avstrije, so pri teh proslavah izpustili in zamolčali, zato pa so proslavljali svojo „zmago“ številni veljaki iz nacistične dobe, ki so s krepkimi „Heil“ korakali mimo tribune, s katere ni manjkalo enakih odzivov.

Res so govorniki na slavnostnih sejah, akademijah in po povorki govorili v duhu potrebe sožitja med obema deželjnima narodnostima. Res v njih ni padlo žal besede proti koroškemu Slovincem in res je bila izpovedana želja po skupni in vzporedni poti v bodočnost ter zavrnjena pot večine proti manjšini. Toda ta duh je globoko utonil v stvarnosti proslav samih. Le-ta pa je bila,

- da pri vseh proslavah v Celovcu ni bila izrečena niti ena slovenska beseda,
- da k proslavam niso bili povabljeni predstavniki slovenskih organizacij na Koroškem,
- da je bil zamolčen doprinos koroških Slovencev k gospodarskemu in kulturnemu razvoju dežele,
- da so slovensko pesem in ples — kakor vsa zadnja desetletja — potvarjali in prikazali kot nemško in
- da je bil sramežljivo zamolčan doprinos Slovencev za osvoboditev Avstrije izpod nacizma, kakor je bilo sploh zamolčano, da je bil nacizem največja nevarnost in zlo za Koroško in Avstrijo.

Zato pa je zlasti ponedeljkova velika povorka po Celovcu močno izzivala avstrijski državni in demokratični duh. Velikonemški in nemško nacionalistični, od časa do časa pa tudi izraziti nacistični duh ni le odmeval po asfaltu, temveč je bil demonstriran

- v izzivajočih člankih pred 10. oktobrom o nagrobnem kamnu v Železni Kapli, o kipu Prežihovega Voranca v slovenski knjigarni v Celovcu ter v mrkih pogledih, ki so jih srečali poznani Slovenci v Celovcu;
- v klicih »Heil Steinacher« s tribune, ko je s svojimi »zvestimi« korakal mimo;
- v odlikovanjih s kljukastim križem in takih, ki so izrazito nacističnega porekla, katerih nosilcev pa policija kljub izrecnemu opozorilu ni prijela;
- v transparentu »Keine Gesetze ohne geheime Minderheitenfeststellung« in podobnih, ki so jih nosili Abwehrkämpferji in junaki »freihetliche Akademikerverbanda« ter demonstrirali z njimi proti tribuni;
- v tem, da so se z dvojezičnega ozemlja povorke udeležili le profilirani nacistični veljaki in nacionalistični hujskači, ki so že tedne prej hodili po vaseh »organizirat udeležbo«;

Samo zahteve po ugotavljanju manjšine so pričale, da Koroška ni popolnoma nemška. —

Pohod „svobodnjakrskih akademikov“ je bil silno podoben nekdanjim nacističnim paradam.

- v tem, da je le peščica udeležencev ob ključku pela avstrijsko državno himno, da pa so se pri koroški »Dort wo Tirol« močno napenjali številni udeleženci v tesnem in z nacističnimi odlikovanji močno obloženem »Kärntner Gwandu«.

Duh, napisan za uvod sporeda celovških proslav in nekateri njihovi res lepi in dostojni odlomki so se razblinili pod de-

valo. To vzdusje je bilo povsod moreže. Celovške in druge proslave gesla „Kärnten frei und ungeteilt“ niso le žalile slovenskega ljudstva na Koroškem in odpirale stare rane, temveč so žalile vsakogar, ki mu resnica in pravica ter ljubezen in spoštovanje niso le prazne besede, temveč srčna stvar. Številnim stvarnim opazovalcem se niso le gabili nacionalistični podvigi, ki so jim bili priča, oni so zelo obsojali dejstvo, da je bilo pri proslavah prezrto avtohtono prebivalstvo dvojezičnega ozemlja, ki je 1920 z vero v republiko in demokracijo glasovalo za Avstrijo in ki je v letih 1943—1945 množično prelivalo kri za njeno osvoboditev izpod nacizma. Zgražali so se nad tem, da so to prebivalstvo ob navzočnosti najvišjih predstavnikov države lahko izzivali krogi,

janskim vzdusjem, ki je pri njih prevladovali so že 1920 pri koroškem plebiscitu imeli v mislih le veliki nemški rajh in ki so 1938 izdali Koroško in Avstrijo v krvavi objem nacizma.

Avtohtono prebivalstvo jezikovno mešanega ozemlja je na tako že večtedensko izzivanje odgovorilo po svoje. Ostalo je doma.

rem so mladi jezuiti prihajali v samostan in v cerkev. Hišo so nazivali seminar, ljudstvo pa je to besedo po svoje prikrojilo v zemnara, zebnara in zbnara.

Nasproti severozapadnega vogala jezuitske vojašnice so pričeli podirati nekdanjo Prosenovo hišo in trgovino v Pavličevi ulici. Tu je trgoval in stanoval vsej okolici znani Slovenec Amandus Prosen, ki se je v Celovec priselil iz Ležb v hodiški občini. Vsakdo je rad zahajal v to trgovino, kajti potrežba je bila prijazna, zlasti pa domača, slovenska. Trgovec Prosen je umrl 1925, toda njegova hiša je po prijetnih spominih še naprej ostala povezana s koroškimi Slovenci.

Poleg imenovanj je v Celovcu še mnogo poslopj, ki so bila zbirališča našega ljudstva, ki pa so v zadnjih desetletjih izgubila ali pa spremenila svoje lice. Naj bodo te vrste spomin na nje, ki bi — če bi mogli njihovi zidovi in ruševine govoriti — lahko mnogo povedale o veselju in tudi danes v Celovcu le prečesto preziranega slovenskega ljudstva.

PREBERI IN PREMISLI

Današnji kmečki naraščaj je splošno in strokovno najmanj izobražen.

Le 23 od 100 ljudskošolskih otrok s podeželja obiskuje glavno šolo, medtem ko jih v Celovcu obiskuje 79 od 100!

V kmetijstvu pride na vsako 42. kmetijo le 1 kmetijski vajenec, dočim ima v obrtništvu vsak drugi obrtnik enega vajenca!

Le kmetijska šola še lahko nadoknadi sinu manjkajoče znanje iz glavne šole!

Le kmetijska šola nudi sinu ono znanje, ki ga bo jutri in pojutrišnjem kmetija od njega zahtevala!

ZATO: Pošlji čez zimo svojega sina v kmetijsko šolo Podravlje. Prijavi ga takoj pri upravi šole!

ŽELEZNA KAPLA — SLOVENJI PLAJBERK

Minulo nedeljo so bili Plajberžani deležni prijetnega srečanja s Podjunčani in gosti iz Železne Kaple. To srečanje sta povzročila poslovodja Kmečke gospodarske zadruge v Železni Kapli, Franci Vavti in Najekova Štefka iz Slovenjega Plajberka, ki sta v veseli družbi Rožanov in Podjunčanov v nedeljo slavila svoj poročni dan. Obema, ki sta zvesta člana naše slovenske skupnosti na Koroškem, k temu življenjskemu dogodku iskreno čestitamo in želimo srečno in zadovoljno zakonsko življenje.

TUCE PRI RADIŠAH

Minuli ponedeljek, ko je bil Celovec na nogah za proslavo 40-letnice plebiscita, je pri Kopajniku v Tucah ob 1/2 9. uri zjutraj pričel gorati novozgrajeni skedenj. Ogenj se je naglo razširil in le z največjimi naporji je uspelo rešiti živino iz hleva. Vse zaloge krme in številni stroji pa so postali žrtev ognja. Gospodar Tomi Ogris je pri reševanju inventarja utrpel hude opekline, zaradi katerih je moral v bolnišnico.

ZGORNJA VESCA

Teško in neprecenljivo izgubo je utrpela Črnijska hiša in družina. Minulo soboto je v celovski bolnišnici umrla njena gospodinja in mati Marica Einspieler. Po porodu, zaradi katerega se je nahajala v celovski porodnišnici, je tik pred izstopom 29. septembra pričela trpeti na motnjah pri dihanju in na srčni hibi. Ko bi morala biti preiskana na srcu, se je zrušila in padla v nezavest. Desni del trupla je ohromel, zgubila pa je tudi govornico. V tem stanju je trpela cel teden, dokler ni v soboto za vedno zatisnila svojih skrbnih in ljubečih oči.

Rajna Marica, ki se je k nam pred leti poročila, izvira iz poznane Srienčeve družine na Blatu pri Pliberku. Pridna in prijazna je bila, da jo je vzljubil in spoštoval vsak, ki je prišel v Črnijsko hišo. V srečnem zakonu je rasla njena družina z 2 otrokoma, tretji pa je bil za njo usoden. Njen dom jo je lahko pozdravil le še v mrtvaški krsti.

Od skrbne in dobre matere smo se v globoki žalosti poslovili na Črnijskem domu in na pokopališču v Št. Ilju. Za njo, ki je umrla tako tragično, ne žalujeta le Črnijska in Srienčeva družina, temveč vsi, ki smo jo poznali. Vsi jo bomo ohranili v lepem spominu.

Spomini ob prehodu po Celovcu

Kakor mesta povsod v svetu, tako spreminja tudi naše glavno mesto Celovec svoje lice. Stara poslopja se umikajo novim, modernjšim. V tem razvoju pričanja izginjati tudi stara jezuitska vojašnica z njo pa se spreminja tudi njena okolica. Severni del te vojašnice so pred kratkim podrli in na njegovem mestu že parkirajo avtomobili.

Zgodovina jezuitske vojašnice in njene bližnje okolice je z našim ljudstvom, zlasti pa z okolico Celovca in Rožem zelo povezana. Pred prvo svetovno vojno je bil dalj časa v tej vojašnici nastanjen bataljon koroškega pešpolka štev. 7, v katerem so služili sinovi naših hribov in dolin svojo vojaško dobo. Dalj časa pa so v njej bile nastanjene tudi edinice pešpolka štev. 17, fantov iz sosedne Kranjske. Severno od vojašnice je bila — pri podiranju vojašnice močno poškodovana — kavarna Titz, kjer so se s čajem krepčali Gorjanci in Rožani, ko so prišli zjutraj z vpregami, avtobusom ali

vlakom v Celovec. Zapadno od vojašnice čez cesto pa stoji hiša gosliškega podjetja „Zum goldenen Brunnen“. Svoječas si obiska Celovca brez postanka in tej gostilni sploh nismo mogli predstavljati. Vsak je moral k „Brunnwirtu“ ali kakor so še prej gostilno imenovali, k „Zebnari“. Tu smo izpregali, krmili konje, sklepali kupčije ter utrjevali poznanstvo in prijateljstvo ob vrčku piva ali vina. „Zebnara“ je bilo pravo shajališče slovenske okolice Celovca. Svoječas je bila tu tudi špecarijska trgovina „Jezernik“, kjer smo po navadi nakupili vse potrebno za dom in družino.

Ime „Zebnara“ sedanjega gostišča „Zum goldenen Brunnen“ ima svoj zgodovinski izvor. Ko so pred cesarjem Jožefom II. v jezuitski vojašnici še prebivali jezuiti, so v tej hiši imeli seminar za svoj naraščaj. Da pa mladi jezuitski naraščaj ni prišel v stike z zunanjim svetom, so med samostanom in hišo sezidali podzemski hodnik, po kate-

KOLEDARI

Petek, 14. oktober: Kalist
Sobota, 15. oktober: Terezija
Nedelja, 16. oktober: Gal
Ponedeljek, 17. oktober: Marjeta
Torek, 18. oktober: Luka
Sreda, 19. oktober: Peter
Četrtek, 20. oktober: Janez

Preroki, ki jim lahko verjamemo

Kaj nam obeta znanost za naslednjih deset let

Napovedovanje prihodnosti resda v največ primerih ne šteje med prizadevanja, ki naj bi povečala človekovo spoznavno območje. „Prerokom“ torej ne verjamemo! Njihove napovedi, pa čeprav sila zanimive, so ponavadi komaj kaj več kot ugibanja brez sleherne razumne osnove.

Čeprav napovedovanja prihodnosti z znanostjo nimajo ničesar skupnega, se je zadnja desetletja prav v znanosti in tehniki zelo razširilo „prerokovanje“ bodočih odkritij, izumov in uspehov, ki naj bi jih laboratorijski raziskovalci dosegli v bližnji ali daljni prihodnosti. Toda v tem primeru je stvar popolnoma drugačna! Znanstvena fantastika si je namreč v sodobnem svetu že pridobila domovinsko pravico, razvoj tehnike pa je nemalokrat dokazal, da so nekatera odkritja presenetljivejša od najbujnejše domišljije.

Najkasneje do leta 1970

Napovedovanje znanstvenih odkritij pa je še posebej zanimivo tudi zato, ker vse bolj izgublja svojo fantazijsko osnovo. Kaj bomo dosegli v prihodnosti, namreč napovedujejo znanstveniki, ki delajo v laboratorijih in natančno poznajo stremiljenja ter možnosti, ki jih v doglednem času lahko uresničijo, na posameznih znanstvenih področjih. Tako nam njihove napovedi pravzaprav kažejo cilje, h katerim so usmerjena sodobna

znanstvena prizadevanja in za katere smo lahko prepričani, da jih bo znanost tudi zares dosegla.

Povojna leta so nam prinesla mnogo novih odkritij in izumov, ki pa so po mnenju znanstvenikov le osnova za nadaljnje, še uspešnejše raziskovalno delo. Zato tudi za naslednje desetletje obljublajo še hitrejši tehnični in znanstveni razvoj. Strokovnjaki na primer napovedujejo, da bo že v prvih letih naslednjega desetletja uspela popolna sinteza listnega zelenila (klorofila), s čigar pomočjo tvorijo rastline iz anorganskih snovi organsko snov. Do leta 1965 naj bi znanstvenikom tudi uspelo izdelati metodo, s katero bodo lahko določili spol otroka že pred rojstvom. Na področju tehnike pa se bomo v naslednjih letih srečali z avtomobili, ki jih bodo poganjale plinske turbine, z meteorološkimi in navigacijskimi sateliti in z raketami za raziskovanje bližnjih planetov. Leta 1970 bo nadalje medicinska znanost z uspehom zdravila rakaste novotvorbe, arteriosklerozo in še nekatera druga obolenja, kemikom bo uspela sinteza insulina (hormona trebušne slinavke), biologi bodo lahko po želji usmerjali mutacije pri rastlinskih in živalskih vrstah, atomski tehniki bodo neposredno spreminjali atomsko energijo v električno, človek pa bo z vesirskimi ladjami potoval po vesolju...

Seveda s tem še nismo izčrpali vseh napovedi za naslednjih deset let. Znanstveniki pravijo, da so možnosti za nadaljnji razvoj znanosti iz leta v leto večje in odveč bi bilo, ako bi našli vse, kar menijo, da bo dosegla znanost že v bližnji prihodnosti.

Namesto tega naj omenimo nekatere podrobnosti:

Elektronika za deželo prtljivcev

Miniaturizacija elektronskih naprav je značilna za ves povojni razvoj elektronske tehnike. Sodobne elektronske naprave so največkrat sila zapletene in njihova velikost bi bila v nemalo primerih resna ovira uporabnosti. Ako k temu prištejemo še vprašanje napajanja z električnim tokom, popolnoma razumemo, zakaj so elektronske naprave vedno manjše.

Tranzistorji, germanijeve diode, kriotroni, fiskani tokokrogi, magnetni ojačevalci in „spominski elementi“ za elektronske računske stroje sodijo med najiminenitnejše uspehe elektronike. Za naprej napovedujejo, da jih bodo še izpopolnili in še bolj miniaturizirali! Za kriotrone na primer pravijo, da ne bodo nič večji od zrnca fotografske emulzije, tako da bodo na kvadratni centimeter površine lahko nanесли nekaj milijonov kriotronskega elementov. To pa spet pomeni, da bodo lahko izdelovali popolnejše elektronske računske stroje kot danes, saj so prav kriotroni njihov važen sestavni del. Nekateri celo napovedujejo, da bodo potem elektronski računski stroji delovali skoraj tako popolno kot — človekovi možgani!

Neslišni, toda uporabni zvoki

Ultrazvoke — neslišna zvočna valovanja s frekvenco nad 20.000 nihajev na sekundo — uporabljajo v industriji in medicini že nekaj let. Z njimi na priliko lahko natančno določijo rakasta obolenja na sicer težko dostopnih organih, kemijska industrija jih uporablja na primer za emulgiranje, v pomorstvu z njimi merijo globino morja in podobno.

Za naprej pravijo, da bodo ultrazvoke uporabljali v še večji meri — denimo za čiščenje, pranje in drobljenje. Tehniki celo napovedujejo, da bodo prav kmalu izdelali napravo, ki bo s pomočjo ultrazvoka čistila tkanino.

Na področju tehničnih naprav za gospodinjstvo pa mimo tega napovedujejo še vrsto drugih novosti, kot so na primer hladilniki brez gibljivih delov, svetleče plošče, ki po želji hkrati tudi segrevajo ali hladijo

prostor, pa naprave za sterilizacijo hrane s pomočjo gama žarkov in še in še.

Novi izvori električne energije

Dasiravno predstavlja atomska energija neizčrpen energetski izvor, znanstveniki vseeno iščejo nove načine, kako bi še lahko proizvajali električno energijo. Sem štejejo na priliko termoelektrični pojavi, to je spreminjanje toplotne energije v električno.

Strokovnjaki so že izdelali termoinski transformator, ki proizvaja električni tok na osnovi segrevanja posebnih kovinskih zlitin. Nadalje so tudi izdelali posebne materiale, ki spreminjajo toploto v elektriko in za katere pravijo, da jih bodo v bodočnosti lahko s pridom uporabljali kot pomožne energetske izvore v industrijskih obratih. Tretji nov energetski izvor, ki ga napovedujejo za prihodnost, pa predstavljajo „gorivne celice“, v katerih bodo lahko vodik ali alkohol s segrevanjem in s pomočjo katalizatorjev neposredno spreminjali v električni tok.

Ako so omejene napovedi za bodočnost upravičene ali ne, bo seveda pokazala prihodnost. Toda na osnovi že doseženih uspehov in današnjih možnosti lahko prejkone verjamemo, da znanstveniki pri „prerokovanju“ bodočnosti ne govorijo brez osnov, saj natanko vedo za možnosti, ki jih lahko izkoristita znanost in tehnika, da bi v razvoju zopet napredovali za korak naprej.

Kako velik je atom

Zastavimo si vprašanje raje drugače: Koliko atomov ima žebelj, ki tehtata 1 gram? Nekaj trilijonov. S tem si ne vemo kdo ve kaj pomagati, zato se poslužimo raje oprijemljivega primera. Vzemimo, da predstavlja vsak atom v tem žeblju kamenček mivke, ki ima vsak prostornino 1 mm³. Kaj pravite, koliko mivke bi nastalo iz enega žeblja? Na vsak način strašno veliko. Bilo bi je toliko, da bi lahko z njo prekriili 257.000 km² — kolikor meri n. pr. Jugoslavija — 40 m na visoko. Precej, mar ne? In zaradi takšne majhnosti se sliši skoraj neverjetno, da je znanstvenikom že uspelo atome fotografirati. No, fotografirali so jih skušali že večkrat, vendar jim je doslej uspel le en sam posnetek. To sila redko fotografijo so posneli s pomočjo elektronskega mikroskopa, ki je povečal neko železno spojino 22-milijonkrat. Na tej fotografiji, ki je videti kot vzorec blaga, je videti atome kot pravilno razporejene temne pike jajčaste oblike.

Prstan — simbol večnosti

Prstan ima posebno obliko: nima ne začetka, ne konca, v razmerjih je popoln in je bil tako simbol večnosti. Če prištejemo še preprosti način, kako ga nosimo, si lahko pojasnimo priljubljenost tega okrasa, ki je star kot civilizacija.

Indijskega boga Bramo so na slikah upodabljali s prstanom v roki. Če je v starem Egiptu ali Perziji vladar podaril prstan, je to pomenilo podelitev največje oblasti, Gyges, lidjski kralj v 7. stol. pr. n. št. je po pripovedki imel prstan, s pomočjo katerega je lahko postal neviden.

Prstan pa ni le priljubljen okras in prijateljsko ali ljubavno darilo, ampak je tudi oznaka lastnika in njegovega ranga.

Pečatni prstan, s katerim so potrjali podpis, so poznali že v starem Rimu in Atenah. Gospodarjev pečatni prstan je prešel v dedičevo last kot simbol oblasti. V starem Rimu so smeli nositi zlate prstane le senatorji, v dobi cesarstva pa vsi, ki so bili rojeni kot svobodni državljani.

Beneški dož je vsako leto poročil svoje mesto z morjem. Na razkošni ladji „Bucintoro“ je plul preko lagune in vrgel v morje zlat prstan. Ladji je sledilo nešteto gondol. Nihče ni branil potapljačem, da ne bi poskakali v morje za prstanom. Baje so nekajkrat imeli srečo.

V dobi renesanse so zlatarji izdelovali široke prstane, na katerih je tičala pod okrasjem dobro zaprta škatlica. V njej so hranili sredstva, ki so nasprotniku vzela razum ali ga umorila. Prstan je imel majhen trn, ki je neopazno ranil kožo in prenesel smrtonosno vsebino škatlice na žrtev. Ta sirup je seveda lahko uporabil tudi nosilec prstana, da se je rešil iz brezupnega položaja v smrt.

Korenine

Dobrica Čosić

„Bolan, nesrečneži!“ vzklikne Tola in pijanost mu zapusti delček zavesti. — Če mi levi umre, ti bog! Pa močnejši je od desnega. To sem tudi zaslužil... Ti, bog, pa tako, vse na Tola Dačića: revščino in bolezen. Tudi ti si ne upaš udariti po gospodarjih. Saj imaš prav. Tudi jaz bi delal tako, ko bo bil na tvojem mestu. Rotim se na svoje otroke, da bi. Pri Djordju Katiću nimaš kaj vzeti. Jalov je kakor črn jesen. Zlatnikov ne potrebuješ. Tam, pri tebi v nebesih, ni trgovin. Jaz jih imam pet. Morali bi biti štirje. Desni je odveč. To se pravi pomota. Kaj pa mi potem napadaš „levega“? — govori naglas, obraz mu je spačen in zdi se mu, da se koža odrte svinje, razpeta na zidu, krči, zvija štrclje nog, da bi skočila in se pognala skozi dimnik ven, v temo, ker tudi Andja obupno vprije: „Drvi, drvi, drvi, merjasec...“

Tola se tresse. V radikalni vstaji je zažgal stajo in seno. Vse je zgorelo. Tudi živina.

„Zato me ti, bog, kaznuješ, brezsrčneži! Nocoj se je tudi tebi rodil sin, ti pa hočeš mojega... Nič nisi boljši od Djordja Katića. Kaj ti morem pomagati? Jalovec si. Vsi ste enaki, da bi vam sonce, da bi vam mater, da bi vam boga božjega, da bi vam vse...“

Tola omahne ob ognjišču. Nima več moči, da bi miril in pokrival ženo. Kakor žival, ujeta v past, ki ji je od otepanja in napora, da bi se iztrgala, izteklo veliko krvi,

prestrašeno in onemoglo boljši v ogenj. V odprtih očeh plešejo plameni, zvijajo se, zapletajo v gnečo in gorijo v prazni, velikanski glavi.

Zgodaj zjutraj je Andjo izpustila vročica. Dolgo se muči, preden zbudi Tola, naj ji poda otroka, da ju podoji. Najprej podoji „desnega“. „Levi“ je mlahav in mrzel. Tola ga približa ognju: glavica je modrikasta. Odvije mu plenice in prisloni uho na modrikaste, mrzle drobne prsi: ne sliši srca.

„Andja, bog nama je vzela ‚levega‘,“ reče mirno in se odrevenelo zastirni vanjo, z mrtvim otrokom v naročju.

Andja začne zateglo in komaj slišno žalovati, kakor po dolžnosti in kakor da jo kdo sili; muči se, ker mrtvega ne more poklicati po imenu. Ker nima niti imena, se ji še bolj smili. „Levi“ mu nikakor ne more reči.

Zdaniilo se je, ko je zagledal sebe neoblečenega, na divanu v svoji sobi, zagledal med prsti ugaslo cigareto in kupček pohojenih ogorkov, začutil njihov hladni smrad. Ustnice mu je preletel gnus in še nekaj: Ačim si je preudaril, da se ne more pogovarjati s sinom. Nima časa, da bi premišljal. Samo s pogledom obide vse reči v sobi. Tako, kakor da je prvič v njej. In sam.

Potisne si kučmo globoko na čelo, odide ven in ukaže Mijatu, naj mu osedla njegovo, belo kobilu. Malo ga je strah, da se ne bi srečal z Vukašinom, pa ves čas priganja Mijata. Ko mu ta pomaga, da se vzbne v sedlo in vtakne nogo v streme, Ačim reče:

„Pripravi sani in konje, da odpelješ Vukašina v Palanko. Vse lepo pripravi in... hitro vozil! Poklič mi Djordja.“ Ko stopi ta k njemu, reče Ačim, ne da bi ga gledal: „Izplačaj mu toliko, kolikor sem sinoči rekel. Izplačaj mu, da mu bo jasno, da v tej hiši nima pravice zahtevati niti koščka kruha več. Nočem slišati. Vem, kaj delam. Ko bo

odšel, pa mi za znamenje natakni na stog vile s snopom trstike, da bom lahko videl s travnika. Ne pozabi, kar sem ti rekel.“

Ačim počasi odjaha na pot. Djordje gleda za njim in se črni na snegu. Okleščeno deblo slive.

... Hočeš, da te prosim odpuščenja? Da te počakam, poljubim roko in skesano molčim? Dobro, oče. Dobro! Ustnice mu zadrtijo. Sapa iz ust zamegli okno in skrije očem — očeta na belem konju. Vukašin se odmakne od okna.

In zaradi mraza v hladni sobi z ugaslo pečjo in pomčkano posteljo začne hitro hoditi, gledaje v pod. Nazaj ni mogoče. Noče. Oziri... Najlažja izkušnja, ki ga čaka v prihodnjem življenju. Ne opravičevanja ne bo ne obtožb. Sam krmari svojo ladjo. Če pride polom, bo sam krivec in tožnik. Tudi če propade. Prerovska idila je končana. In zablode.

„Ali hočeš zajtrkovati?“ Simka na pol odpre vrata. „Zakaj si tako utrujena?“

„Veselim se božiča.“

„Lepo je... Ne bom jedel. Prosim te, poklič mi Djordja. Poslušaj, vem... Bodi prepričana...“

Simka zapre duri za seboj.

Vukašina postane sram. Prižge cigareto. Ona ni zmogla, da bi razumela vse to. Žal mu je Simke. Resnično. Toda kdo ve, ali v njeni pozornosti do njega ni bilo tudi preračunanosti. Gotovo. Samo da prej ko prej pobegne od tod. Tudi drugo cigareto pokadi, preden pride Djordje z umazano platneno mošnjo.

Djordje se nasloni na duri. Mošnja je strahotno težka, da mu trepečejo roke, in hrbet, in noge. Ne bo menda, pes, štel. Verjel bo bratu, sovražnik, hudodelec, požeruh! „Na, preštej!“ iztegne roke z bremenom.

Drug drugemu prebodeta oči s koničastimi, gostimi

Otrok še posebno potrebuje pravilno obutev

Za hladno vreme je treba nabaviti otrokom solidne čevlje. Čevlji varuje otroške noge pred mrazom, blatom in mokroto. V družinah, kjer je več otrok, prebrskamo najprej omare in pregledamo, če so morda kakšni čevlji še uporabni za to zimo. Mlajši otrok podeduje navadno že ponošene čevlje starejšega brata ali sestre. Ta ponošeni čevlji pa je otrdel, večkrat pošvedran, prevelik ali premajhen. Mali dedič se čez nekaj časa na čevlje navadi. Tudi žulji se začelijo in noge prilagode pretresnemu ali prevelikemu obuvalu. Noga čvrstega otroka, otroka, ki ima zdrave kosti, krepke mišice in nepopustljive sklepne vezi, noga otroka, ki hodi vse poletje bos, sicer vzdrži vsakršne nevarnosti in kvarne vplive slabega obuvala. Drugače je seveda z nežnimi, nepravilno oblikovanimi otroškimi nogicami.

Kakšne lastnosti mora imeti dober čevlji?

Čevlji mora biti iz materiala, ki prepusti zrak, toda ne vode. Tem lastnostim še najbolj ustreza usnje. Usnje prepusti zrak, noga v usnjenem čevlju lahko "dihaja", vlaga pa prepusti usnje le, če je dalj časa v vodi. Guma res zadrži vlogo, ovira pa izparevanje noge, povzroča potenje in moti zdravo življenje kože. To seveda godi razvoju raznih kožnih bolezni. Pri izbiri materiala je torej svetovati: gornji del čevlja naj bodo usnjeni ali pa iz blaga. Podplat naj bo na vsak način usnjen; lahko pa je na spodnji strani podložen z gumo, ki bo varovala čevlji pred vlago. V zimskih dneh bo gumijast podplat tudi toplotna izolacija, razen tega bo trpežnost čevlja večja. Usnje gornjih delov naj bo podloženo z močnim blagom ali tankim usnjem. V zimskem času je boljše ščititi noge pred mrazom z volnenimi nogavicami kot pa s krznom. Volnene nogavice lahko menjavamo in peremo ali pa jih opustimo, kadar je toplejše vreme. Krzno se umaže, v njem se nabira prah, otrok nosi iste čevlje tudi v toplejših dneh, kar ni za nogo niti dobro niti prijetno. Krzno na zgornji strani podplatov sploh ni priporočljivo, ker noga po krznu drsi in ker se v krznu napravijo svaljki, ki tiščijo.

Kako naj bo čevlji izdelan in kakšno obliko naj ima?

Podplat naj ima obliko stopala, naj bo njegov negativni odtis. Čvrst naj bo v petnem delu, gibek pa v sprednjem delu, se pravi, naj ima iste lastnosti kot noga. Tem lastnostim gotovo najbolj ustreza usnjen podplat, podložen z gumo. Guma da gipkost, usnje drži obliko in omogoča dihanje noge. Petni del podplata očvrstimo in podložimo s peto. Gornji del čevlja, ki naj varuje nogo pred nevarnostmi okolice, ima važno nalogo držati nogo čvrsto na podplatu. Noga oziroma stopalo ne sme po podplatu plesati. Vsak del stopala mora biti stalno na svojem mestu.

Gornji del čevlja, na to moramo prav posebno paziti, mora biti ob peti čvrst, mehek in gibek naj bo v sprednjem delu. Jasno je, da čevlji ne sme biti otroku ne prevelik niti premajhen ne preširok in ne preozek.

Dobro obuvalo je prav tako kot nega, prehrana in telesna vzgoja važen pogoj za nemoten razvoj otroškega stopala. Le čvrsta, pravilno oblikovana noga b v življenju brez škode in okvar vzdržala vse napore, ki jih nalaga človeku naša doba.

Drobni nasveti

■ Jelenja koža, ki jo uporabljamo za umivanje okenskih stekel, postane po večkratni uporabi trda. Če jo splaknemo v slani vodi, nato počasi posušimo, pred uporabo pa temeljito pregnemo z rokami, bo postala zopet mehka.

■ Zelo občutljive senčnike za lase, ki jih težko očistimo prahu, namažimo s prozornim lakom. Prah bomo potem zlahka obrisali.

■ Če potresemo mesto, kjer nas je pičil komar ali kak drugi insekt, s soljo, bodo bolečine prenehale in pičeno mesto se ne bo vnelo.

Še eno olajšanje

— za ameriške gospodinjice: nova deska za likanje perila, ki zelo olajša delo. Deska je obložena s tenko plastjo aluminija preko njega pa je nategnjena bombažna tkanina. Likalnik prenaša toploto na aluminij in tako je perilo med dvema slojema toplote, zaradi česar je čas likanja precej krajši. Razen tega blago ni treba tako navlažiti kot sicer.

Tudi to lahko poskusite

Vampova juha s krompirjem

0,75 vampov, slan krop, 1/2 žebule, česen, lovorov list, majaron — 4 dkg masti, 3 dkg moke, 1/2 l vode ali kostne juhe, 1/2 kg krompirja, poper, zelen peteršilj, 2 žlici kisle smetane.

Vampe skuhamo z dodatkom navedenih dišav v slanem kropu. Ohlajene vampe zrežemo na tanke rezine. Posebej napravimo svetlo prežganje, ga zalijemo z vodo ali juho, dodamo narezane vampe in na kocke narezan krompir ter kuhamo toliko časa, da se krompir zmehča. Nazadnje dodamo dišave, poper, sol. Ko odstavimo, prilijemo še smetano ter potresemo z drobno seseklanim peteršiljem.

Narastek iz ovsenih kosmičev

1/4 l mleka ali vode, 1/4 kg ovsenih kosmičev, sol, 4 rumenjaki, 15 dkg sladkorja, 1 zavitek vanilijevega sladkorja, 4 beljaki; maščoba in drobtine za posodo, sladkor v prahu za posipanje.

Ovsene kosmiče zakuhamo v slano vrelo mleko ali vodo in mešamo toliko časa, da se masa zgosti. Nato jih odstranimo in ohladimo. Rumenjake s sladkorjem in vanilijevim sladkorjem penasto vmešamo. Ko masa naraste, dodamo ohlajene kosmiče in trd sneg beljakov. Maso stresamo v dobro namazan in z drobtinami potresen pekač (steklena jena-posoda) in spečemo v pečici. Pečen narastek potresemo s sladkornim prahom.

Višnjev kompot

1/2 kg višenj, 15 dkg sladkorja, 4 nagelnove žbice, 2 del vode.

Višnje preberemo, odpecljamo, pod tekočo vodo na hitro operemo in damo kuhat v sladkan krop. Vre naj 5 minut.

Kot dodatek še recept za kokosove poljubčke

4 beljaki, 11 dkg kokosove moke, 9 dkg moke in 24 dkg sladkorja.

Iz beljakov stepemo trd sneg, snegu dodamo pšenično moko in sladkor ter stepamo nad soparo toliko časa, da se zgosti. Zavrti ne sme (približno 15 minut).

Vroči masi primežemo kokosovo moko ter oblikujemo poljubčke. Pečemo v vroči pečici.

ZDRAVJE JE ZAKLAD

Kaj moramo vedeti o ledvicah

Vsakah 24 ur izvele dva in pol milijona mikroskopskih filtrov okoli 225 litrov tekočine in 2,2 kilograma trdnih snovi. Omrežje drobnih cevč v skupni dolžini 60 kilometrov pa vsrka 99 odstotkov teh tekočin, kakor tudi večji del trdnih snovi in jih vrne v krvni obtok.

Vse to je le bežen opis delovanja dveh, za pest velikih organov, ki tehtata skupaj približno pol kile in sta oblikovana kot zrno fižola.

Izločata odvečno sol in dušikovo spojino, ki je odpadni produkt pri presnovi proteinov — tem izločkom pravimo seč — in skrbita za ravnovesje natrijevih in kalijevih soli v telesu.

Če hočemo dognati, kako delujejo ledvice, se moramo seznaniti z njihovo enoto, tako imenovanim malpighijevim telescem, katerega bistvena dela sta filter in sečnice. Filter sestoji iz 20 do 40 kapilar, ki se vijejo in prepletajo znotraj votlinice s premerom dveh desetink milimetra, stene votlinice pa se preoblikujejo v vedno večje sečnice.

Srce potiska skozi ledvice tekočinski del krvi, ki mu pravimo plazma, v zelo hitrem ritmu, dnevno do 225 litrov.

In kaj vsebuje ta dnevna količina plazme? Predvsem različno količino dušikovih spojin.

poldrugi kilogram kuhinjske soli, pol kilograma bikarbonata ali pecilnega praška, 250 g sladkorja, prav toliko aminokislin, kavno žličko vitamina C in številne druge sestavine v manjših količinah.

Plazma s primesmi soli izstopa skozi stene kapilar kot skozi sito. Pretežni del tekočine in soli se spet povrne v telo skozi stene sečnic, ki jih obkroža kri.

Iz cevčic zbiralk-sečnic potujejo ostanki tekočine skozi vedno večje odcepe, vse do zbiralnega prostora znotraj ledvice, ki je znan kot ledvična kotanja in od tod skozi sečevoda v sečni mehur. Tako se dnevni 225 litrov tekočine in nekaj kilogramov trdnih snovi pretvori v 1 do 1,5 litrov tekočine in za veliko žlico raznih soli in spojin, ki se izločijo kot seč.

Do motenj v delovanju ledvic lahko pride zaradi štirih vzrokov:

- del, ki smo ga imenovali filter, je poškodovan in ne opravlja svoje naloge;
- delovanje sečnic je nepravilno — ne absorbirajo vode ne kemikalij;
- spremembe majhnih arterij, lahko zaradi kakšne krvne bolezni ali visokega pritiska povzročajo nezaželene motnje v ledvicah;
- ovire, kot so kamni, onemogočajo nemote-

pogledi. Koliko mi je odšknil? se vprašuje Vukašin, nesebično, radovedno.

„Preštej!“

„Verjamem ti.“

„Denar je za to, da ga šteješ.“

Vukašin, veliko višji od brata, ga gleda od zgoraj, v teme: zdi se mu manjši kot le kdaj. Konec ga bo. Vidi, kako drhti Djordjeva iztegnjena roka. Maje se.

„Vzemi, Šteji!“

Da ne bi prišel nikoli več? Vukašin se odmakne za korak, sreča Djordjeve oči. Nikolil Golta vročo slino, vržena mošnja pa mu udari pred noge. Preskoči jo, da mu ostane za hrbtom.

„Saj sem ti rekel, da ne bom štel. Ali so sani pripravljene?“ vzklikne, se skloni po mošnjo, jo pusti na postelji in stopi k oknu, da umakne bratu oči.

„Pripravljene so. Samo najprej mi podpiši tisto, kar sem ti rekel sinoči.“

„Ne vem, kaj,“ čez čas odkrito vpraša Vukašin.

„Potrdilo, no, da sem ti izplačal tvoj del očetovske dediščine... Sam dam potrditi na sodišču.“

Vukašin stoji pri oknu, vrane krakajo na jesenih, udarjajo s krili, drevje kakor da pada skozi meglo, iznenada posekano, zdrzne se in zasučje, pa dolgo, zamegleno gleda brata.

„Napišem ti potrdilo samo za vsoto, ki sem jo dobil,“ reče trdo, vzame z mize svoj nekdanji dijaški črninik in pero, potegne iz žepa košček papirja in, ne da bi sedel, začne pisati potrdilo.

„Ne privolim. Denarja ti ne dam, ti pa začni pravdo za svojo očetovsko dediščino. Ni bratovsko... Nisem za služil...“ Djordje komaj govori, razburjen, prestrašen. Vukašin mu seže v besedo:

„Koliko si mi dal?“

„Tri sto. Ej, tri sto! Kaj ti je malo, brat? Tri sto... Posestvo v Prerovem lahko kupiš za tri sto... Za šolanje sem ti dal čez pet sto... Veliko, Vukašin. Ista mati naju je rodila, zdaj pa tako. Ti veš, na svetu nimam bližnjega od sebe. Saj bo tako vse tvoje. Tvoji otroci bodo... Jaz sem, brat, največji mučenec. Bolje je, da me ubiješ...“

Vukašinu se tresje roka. Komaj se podpiše. Gnusno mu je in nevzdržno žalostno, pusti potrdilo na mizi, hitro vzame svoje reči, stlači mošnjo v žep, ne upa si pogledati brata in brez pozdrava zbeži ven.

Mijat počasi vprega konje.

„Pohiti!“ vzklikne Vukašin in se povzpne na sani.

„Ali bi vzela vroče opeke, zeblo te bo.“

„Ni treba, poženi!“ reče, ko vidi Simko med odprtimi vrati stare hiše, kako ga izgubljenost in prestrašeno gleda. „Poženi!“

Simka se napoti proti sanem, pa se naglo zasučje in vrne v hišo. Nikola iz kleti gleda Vukašina, z obema rokama se drži za brado in počasi kima z glavo: Ognjišče razmetava, toda v žepih nosi vroč pepel. In vsi bežijo od tod, kjer so. In nobeden noče tistega, kar je. Bežite vi, mladi vetrovi, zakaj ta zemljica je majhna še edini reki, ki jo ima. In ta reka od žalosti hiti, da se utopi v Donavi. Kaj se vračš? Samo da imaš noge, da le moreš, beži od stare strehe, kjer so si tudi vetrovi polomili rebra. Naredi novo ali beži med hajduke!

„Na pol!“

Mijat počasi požene konje. Brž ko pridejo na pot, se konja spustita v hiter dir.

V očeh mu je ostala vrsta visokih, golih jesenov. Ponižujoče. Ne, ne, dobro sem naredil. Tako se tudi mora v življenju. Edino tako. Iz grenkobe in žalosti se mu megli strah in bolešno zadovoljstvo s seboj.

„Stoj!“ se zdrami ob pokopališču, brez pojasnila skoči

s sani v sneg in se naglo napoti po rahli vzpetini pokopališča, gazeč do kolen po celcu.

Pod snegom se krčijo kamniti prebivalci Prerovega, ravna je svojo višino po velikosti njiv in travnikov, ki so jih zapustili svojim naslednikom, in vsi po vrsti so klavirno brezpomembni, tako da Vukašin pomisli: Vendarle me ne bodo pokopali med temi. V tej krčevini se je nekje umiril tudi moj ded. Luka Prišlec. V Beogradu in na pokopališču bom tudi jaz prišlec. Sredi pokopališča obstane, kakor utrujen od prerivanja med mrtvimi sosedi in rojaki, se obrne k vasi, jemaje v oči njeno jutranjo tišino, potlačeno z gosto meglo. Med brestli in murvami molijo hiše v nizko nebo črne kljune z modrim dimom.

Kmet, sosed vseh mrtvih Prerovčanov in Prerovčank, gologlav in razgaljenih prsi, pride iz hiše, noseč v rokah živega, pisanega petelina. Zgrabil ga je za glavo, petelin pa visi in maha s krili, kakor da leti. Otroci so se nagnili med vrati in nekaj veselo kličejo očetu. Kmet se smeje, držeč petelina za glavo, z vso silo ga zavrti v krogu, vrteč ga vse dotlej, dokler petelin brez glave, z razširjenimi krili, ne pade v sneg. Petelinovo glavo vrže kmet na streho hiše, otroci pa se poženejo, da ugrabijo pisanega pevca in budilca. Potem jih vseh hitro zmanjka v temnem žrelu nizke hišice s široko nagnjenim dimnikom.

V Vukašinovih očeh kmet dolgo vrtil petelina v krogu, pisana krila mahajo, padajo na sneg, petelinova glava leti na streho in kikirika od tam, brizgaje kri, v njem kakor v globoki gorski dolini odmeva v polnoč petelinovo kikirikanje, kri vpije z vrvenjem petelinov in vrvenje brizga kri po brestih in slivah, po kopicah in dimnikih.

Ko spet sede v sani, ne more ničesar reči. Pa nekaj želi.

Bič zaskovika in počti v tišini, ki ni tišina.

(Nadaljevanje sledi)

TANIZAKI ČUNICIRO:

Lov na kresnice

Hiša je bila zares nenavadna, vendar je najbrž manj od sladkobne utrujenosti vplivala, da Sačiko ni mogla zaspati. Tistega jutra je vstala zgodaj, se v soparnem dnevu pozibavala in tresla v avtomobilu in vlaku, zvečer pa dirjala z otroki po poljih; pretekla je gotovo že dve, tri milje... Vendar je vedela, da bo lepo, ko se bo spominjala lova na kresnice... Lov na kresnice je videla le v lutkovnem gledališču. Mijuki in Komazava sta šepetala o ljubezni, ko sta drsela po reki Uči; in zares, potrebno je obleči le kimono z dolgimi rokavi — prelepa poletna slika — teči zvečer preko polj z rokavi, polnimi vetrice ter z lahkotnimi kretnjami tu in tam dvigniti kresnice izpod pahljače. Sačiko je ta prizor povsem prevzel. Toda lov na kresnice je bil v resnici dokaj drugačen. Dejali so jim, da je bolje, če se preoblečejo, če se gredo igrati na polja. V ta namen so ležali — pripravljene nalašč zanje — štirje muslinasti kimoni, vsak z drugačnimi našitki, za vsakogar pripravne velikosti. »Ni ravno tako, kakor smo videli na slikah,« se je nasmejala ena izmed sestra. Bilo je skoraj povsem mračno, pa zato ni bilo tako važno, kaj bodo oblekli. Ko so odšli z doma, so drug drugemu še razpoznavali obraze, pri reki pa je bila skoraj že trdna tema... Temu so pravili reka; v resnici pa ni bilo večje od prekopa v riževih poljih, morda malce širše od večine prekopov, s travnimi bilkami na obeh obalah, nagnjenimi nad reko, tako, da gladine skoraj ni bilo videti. Kakšnih sto korakov dalje je bilo komaj še videti mostič.

Pogasili so svoje svetilke in se tiho približali; kresnice ne ljubijo svetlobe, ne hrupa. Vendar na robu ni bilo kresnic. »Morda noč niso prišle,« je zašepetal nekdo. »Ne, mnogo jih je — pridi sem!« Spodaj, v travi ob obali, pa tam — v onem čarobnem trenutku, preden ugasne še poslednja svetilka, so se pojavile kresnice, drseč nad vodo v nizkih vijugah kakor upognjene travne bilke... In niže, vzdolž reke, dalje in še dalje so bile tudi kresnice, cele vrste kresnic, ki so nihale, se previjale z obale na obalo pa se spet vračale... risale svoje vijugave svetleče črte nizko, tik nad vodno gladino, varno prikriti s travo... V tem zadnjem trenutku svetlobe, nad temo, ki se je dvigala z vode, pa nad upogibajočimi se travnimi bilkami, ki jih skoraj ni bilo več videti, se je tamkaj daleč, daleč, daleč — kjer je reka postajala širša, prikazala množica svetlobnih črt, mirnih in nezemeljskih, razporejenih na obeh straneh reke v dve dolgi progi. Sačiko jih je še zdaj videla z zaprtimi očmi, čeprav je bila v sobi... Večerni trenutek je bil poln vtisov, lov na kresnice je zaradi njega postajal še lepši... Lov na kresnice nima takšnega leska kakor izlet v času česnjevih cvetov. Prej bi veljalo, da je otožnejši, sanjav... če lahko tako rečemo? V tem je morda nekaj iz otroškega sveta, iz pravljničnega sveta... nekaj, česar ne velja naslikati, temveč vtikati v glasbo, izvabiti iz klavirja ali kotoja... In medtem ko je tako ležala z zaprtimi očmi, so se kresnice tamkaj, vzdolž reke, ugašale in znova prižigale, tihe, neštevilne. Sačiko je začutila, kako jo nosi omanen, romantičen val, zdela se ji je, da se še sama pridružuje kresnicam ter kroži in drsi nad reko, da tudi sama rezlja

v mrak svojo utripajočo svetlobno sled.

Razmišljala je, kako je rečica, poleg kate-re so dirjali, dokaj dolga. Od časa do časa so tekli preko mostu in se vračali... pazili, da jim ne spodrsne... varovali so se kač, kačjih očes, ki se bleščijo kakor kresnice. Suganov šestletni sinko Sosuke je poznal okolico in tekel pred vsemi skozi temo, njegov oče, ki jih je vodil, pa ga je vznemirjen klical: »Sosuke, Sosuke!« Nihče več se ni bal, da bi preplašili kresnice, kajti bilo jih je premnogo; in res, ko se ne bi klicali, bi se utegnili ločiti, zgubiti v temi, zapeljani po kresnicah. Sačiko in Jukiko sta v takšnem trenutku ostali sami na obali in z druge strani sta začuli zdaj jasne, zdaj spet nerazločne glasove, ki jih je brisal veter: »Mati!« »Kje je mati?« »Tukaj sem!« »Pa Jukiko?« »Tudi tukaj!« »Ze štiriindvajset sem jih ujel!« »Varuj se, da ne padeš v reko!«

Sugano je izpulil ob reki travo in jo povezal v nekaj, kar je bilo podobno metli. So kraji, ki slove po kresnicah, kakor na primer Morijama v Omiju ali okolica Gifuja; toda tam so kresnice zaščitene, varujejo jih za imetnike. Tukaj pa nikomur ni mar, koliko jih naloviš, je dejal Sugano. Sam jih je največ. Oba, oče in sin, sta pogumno stopala ob obali

EVA LORENZ:

In odpotovala bova daleč...

Ali imate še eno cigareto?

Moški si je s težavo slekel trdo zmrznjeno rokavico z odrevenelih prstov in segel v žep svojega vetrnega jopiča. Počasi je potegnil iz žepa cigareto in jo vatknil dekletu med ledene ustnice.

»Ne, sam jo bom prižgal,« je nato dejal. »Skupaj jo bova kadila. To je poslednja.«

Dekle je molčalo.

»Vsaj vi pojditel!« je nato dejala dekletu tiho. »Prišli boste do koč.«

»Ne,« je dejal moški. »Pretemno je. Nimate nobene možnosti več. Oba imava samo še to možnost, da pridejo ljudje, preden zmrzneva.«

»Toda — ali bodo prišli?«

»Seveda. Odgovorili so na najine znake, toda...«

»Toda — kdaj...?«

»Morda čez šest ur, morda celo kasneje...«

»In kako dolgo...?« Dekle je umolknilo.

»Ne vem,« je tiho dejal.

Vtknil je dekletu cigareto v usta. Globoko je potegnila. »Zakaj ste zlezli k meni sem dol?« je nenadoma zajokalo dekletu.

»Zakaj, zakaj,« je zakričal moški, toda njegov glas se je izgubil v ledenem mrazu okrog njiju. »Ker ste vi kričali in ker pač človek zleze po skali navzdol, če kdo kliče na pomoč.«

»Toda jaz nisem kričala,« je dejala dekletu. »Samo je kričalo, jaz sploh nisem hotela klicati, prav nič mi ni bilo do tega, da bi še dalje živela, a vendar je kar samo od sebe kričalo iz mene...«

»Saj vendar niste namenoma...?«

»Ne,« je utrujeno dejala, »nisem namenoma skočila v prepad. Ničesar nisem v ta namen naredila, toda... tudi ničesar proti temu, razumete?«

Divje je vlekel cigareto. Njegove roke so nekoliko trepetale. Rad bi vedel, kakšna je, je pomislil.

»Meni enostavno ni prav nič več do življenja, zato sem spregledala brv.«

»Tukaj nekje v bližini mora ležati nahrbtnik, saj ni mogel pasti daleč stran,« je dejal moški. »V njem je konjak. Toda preveč je nevarno, da bi ga poiskal.«

Ni odgovorila. Moški se je sklonil čeznjo in ji skušal vtakniti ostanek cigarete med ustnice. Ni reagirala. Moški je zgrabil dekletu za rame:

»Ne smete zaspati, ali me čujete, ne smete zaspati!« Dekle je zastokalo. »Morate se premikati, gibati!« je kričal moški.

»Gibajte se vendar vi!« je zašepetala dekletu. »Jaz svojih zlomljenih udov ne morem premikati!«

in Suganov snop je postal metla, okrašena z dragim kamenjem. Sačiko in ostali so pričeli ugibati, kdaj bo pričel razmišljati o povratku. Veter je postajal hladnejši, mar se ti ne zdi... Pa saj gremo domov. Vračamo se po drugi stezi. Šli so dalje po tej poti. Pot je bila daljša, kakor so mislili. In tako so prispeli do zadnjega vhoda v Suganovo posestvo. Vsakdo je nosil po nekaj kresnic. Sačiko in Jukiko sta jih nosili kar v rokah...

Večerni prizori so neurejeno drseli skozi Sačikino zavest. Odprla je oči — pomislila je, da je sanjala. Nad seboj je v luči male svetilke opazila na steni sliko, ki jo je videla že poprej istega dne: pod napisom »Paviljon, v katerem se je ustavil čas«, je bil podpis nekega Kaida. Sačiko je strmela v te besede, ne da bi vedela, kdo je Kaido. V sednjem sobi se je nekaj zasvetilo. Kresnica, razsrjena kakor komar, je iskala izhod iz sobe. Zvečer, v vrtu, so namreč izpustili vse svoje kresnice, pa jih je mnogo priletelo v hišo. Vendar so pred spanjem in preden so zaprli vratnice, pregnali ven vse kresnice — kje neki je ostala tale? Zbrala je zadnje moči in vzletela nekaj sežnjeva navzgor; potem je vsa utrujena zdrsula preko sobe in zablestela na njenem kimonu, ki je visel na obešalniku

J E S E N

Na sivi poljani
krakajo vrani,
grozno pojo.
In tiho čez daljo
veter hifi,
nemirne meglene
valove podi.

Rumenoplaho sonce sije...

In hrepenenja silne
donijo tihe melodije.

— Čakam, čakam. — Ni je —
Po tleh pa listje gnije.

Ulrik Dobnik

za obleke. Kresnica je lezla preko vezenih podob, potem v rokav, svetleč skozi temno blago. Sačiko je pričel dušiti opojen vonj kadila, ki se je širil iz kadilnice jazbečeve oblike. Vstala je, da bi jo odnesla ven in, ko je neslišno stopala preko sobe, je stopila h kimonu, da bi videla, kaj je s kresnico. Pazljivo je prišla s koščkom papirja — bilo ji je neprijetno ob misli, da bi se je dotaknila — ter jo vrgla skozi špranjo v oknici. Od več desetih kresnic, ki so se tega večera svetlikale v grmovju in na obali jezera, ni bilo skoraj nobene več — mar so se vrnile k reki? — vrt pa se je pogreznil v temno ločilo.

»Ali vas zelo boli?«

»Ne, zdaj ne več. Čudno je to, toda zdaj me ne boli več tako hudo.«

Moški se je tesno privil k dekletu. »Čuj,« je dejal prav blizu pri njenem obrazu, »ljudje bodo še pravočasno prišli, ne bova zmrznila, rešili naju bodo, ne bova zmrznila. Ves čas mislite na to, da ne bova zmrznila, temveč da naju bodo rešili, ali čujete, rešili naju bodo!«

»Čemu ves čas govorite 'midva'?«

»Ker sva dva,« je odgovoril. »Kako naj sicer govorim?«

»Oni ni nikoli dejal, 'midva' je zašepetalo dekletu. »Vedno je govoril le 'jaz' in 'ti', toda vedno brez 'in' med obema besedicama. Razumete? Nikoli mi ni dal niti upanja, da bi lahko iz tega 'jaz' in 'ti' nastal kakšen 'mi dva'. Vedno je bil tako pošten in je bil tudi ponosen na to, in vendar... Veste, zdi se mi, da mora za vsakogar obstajati nekakšna bodočnost. Toda on je vedno takoj odrezal vse, kar je bilo bodočnost. Razumete, kaj mislim? Saj povem, da se pozneje resnično vse drugače zgodi, toda včasih je vendarle treba reči: 'Nekoč bova... nekoč bova imela sina... ali kaj takega.' Ali me lahko razumete? Tudi če človek popolnoma natanko ve, da to ne bo nikoli res.«

»In zato ste tako stopili na brv?«

»Da,« je dejala dekletu tiho. Potem sta oba dolgo časa molčala.

»Čuj,« je nato končno dejal moški, zelo, zelo čudno dekletu si. Nočem, da bi tukaj zmrznila, nočem tega. Hočem s teboj še hoditi v kino, ali me čuješ? Videti hočem, kako se smeješ, in naredila bova skupaj še mnogo potovanj...«

Dekle ni odgovorilo.

»Pravočasno bodo prišli in naju rešili in spravili na varno in v koči bo zelo toplo. Tudi svetlo bo v koči in v peči najine sobe bodo naredili velik ogenj. Skupaj bova jedla...«

»Toplo šunko...« je dejala dekletu.

»Da, toplo šunko in kuhano vino. In pozneje si bova nabavila čeden avtomobil...«

Dekle je stisnilo lice na vrat moškega poleg nje.

»In odpeljala se bova nekam daleč,« je zašepetala. »Oba bova vzela dopust in se bova enostavno odpeljala, vedno dalje... V Afriko?«

»Da, v Afriko. Jahala bova na kamelah in spala v šotoru in se bova imela zelo zelo rada... Ali ti je hladno?«

»Ne. Še nikoli mi ni bilo tako toplo!« je zašepetala dekletu.

Moški je čutil njeno ledeno lice na svojem vratu.

»Čuj me,« je dejal tik ob njenem ušesu. »Ali me slišiš? Midva, midva oba... in odpotovala bova daleč, daleč.«

Ko so ju našli, sta svoje potovanje že pričela.

HANS HYAN:

Na tramvaju

Mlada in izredno lepa ženska — brez dvoma pripadnica višje meščanske družbe — stoji s hrbtom naslonjena ob šipo. Tesno ob njej v gneči na ploščadi pa mlad moški in jo na skrivaj, zato pa s tem večjo radovednostjo opazuje. Ona ga ne vidi. S prevelikim zanimanjem bere pismo, katerega vsebina je verjetno zelo razburljiva, kajti polna in lepo oblikovana prsa se pod tenko svilenko obleko z belim vzorčkom silovito dvigujejo in upadajo.

Ker mladi mož vidi, da mu ne posveča nobene pozornosti, postane malo indiskreten in na skrivaj pogleda v pismo. Vsaj to bi rad vedel, kaj tako zanima lepoticu.

»Moja sladka in edina ljubica...!« bere »...umiram od hrepenenja po tvojih poljubih...« Potem spet s hitrim pogledom ujame besede: »...ko bi te mogel videti vsaj uro... deset minut, oboževana...!«

Z zavistjo pomisli na pisca pisma, tramvaj obstane.

Mlada žena se na smrt prestrašena zdrzne, desnico hitro povese, zmečka pismo in ga silači v torbico, potem pa s krčevitim smebljajem pozdravi starejšo gospo, ki je pravkar vstopila.

»Kaj pa ti je? Tako bleda si, Leni?« pravi po kratkem pozdravu gospa.

»Meni?« Glas ji noče prav iz grla. »Nič mi ni!«

»Je tvoj mož že odpotoval?« vpraša starejša,

»Ne, šele prihodnji teden bo šel!« Pri teh besedah ji preleti lepi obraz nenavaden žar in mlademu možu poleg nje je vse jasno.

DOMISLICE

● Prvi kozarec naredi iz vas novega človeka, ta novi človek pa hoče tudi piti in naroči drug kozarec.

*

● Z domišljavimi ljudmi je prav tako kot z ulomki: čim večji je imenovalec, tem manjša je vrednost ulomka.

*

● Inteligentno dekletu je tisto, ki vedno manj zna kot moški, s katerim se razgovarja.

*

● Ko bi bilo mogoče, da bi sami sebe videli tako, kot nas vidijo drugi, nam to ne bi dosti pomagalo, ker tega ne bi verjeli.

*

● Če rečete kakemu dekletu, da je čedna, bo to sicer rada slišala, ne bo pa tega jemala resno. Toda recite ji, da je lepša kot kaka druga, pa se bo takoj vnela.

* Koto = japonsko glasbilo, podobno harfi.

Nach dem 10. Oktober

Abgesehen von verschiedenen kleineren lokalen Veranstaltungen, die für das Kärntner Jubiläumsjahr 1960 nicht geplant sind, ist das Feiern der 40. Wiederkehr des Tages der Volksabstimmung praktisch abgeschlossen. Der Höhepunkt wurde in den Tagen vom 8. bis 10. Oktober erreicht, als besonders in Klagenfurt unter Anwesenheit der höchsten Repräsentanten Österreichs die Landesfeiern abgewickelt wurden.

Es ist schwer, das gesamte Geschehen um den 10. Oktober in einer kurzen Zusammenfassung festzuhalten. Noch schwieriger, ja geradezu unmöglich aber ist es, das Gute vom Schlechten zu trennen, denn es war das eine mit dem anderen so eng verknüpft, das der objektive Beobachter nur zu dem einen Schluss kommen konnte:

Alle schönen Worte von der Heimatliebe, von der Treue zur Republik Österreich und insbesondere von der Verständigung beider Völker in Kärnten können nichts nützen, wenn gleichzeitig eine Psychose erzeugt wird, die mit diesen Idealen im krassen Widerspruch steht.

Man kann nicht von Liebe und Treue zur Heimat Österreich sprechen, wenn man gleichzeitig mit in Österreich verbotenen nazistischen Orden und Auszeichnungen (trotz hysterischer Demantis mit dem Hackenkreuz geschmückt) marschiert und jenen Mann mit Heil-Rufen begrüßt, der öffentlich bekannte, der Kärntner Abwehrkampf wäre nicht für den Anschluss an Österreich, sondern für die grossdeutsche Zukunft geführt worden.

Man kann aber auch nicht von Verständigung und friedlichem Beieinanderleben beider Volksgruppen im Lande reden, wenn auf der anderen Seite mit Verdrehungen historischer Tatsachen versucht wird, die Existenz der Kärntner Slowenen zu verleugnen (der Landesfestzug war ein Beweis dafür) und wenn sogar der Bundeskanzler

„Die Neue Zeit“ nannte die beabsichtigte Errichtung eines Denkmals für die in Eisenkappel begrabenen Freiheitskämpfer und Opfer des Faschismus eine „besondere Provokation“, über die die gesamte Bevölkerung Kärntens „mit Recht äusserst entrüstet“ sei;

die „Kleine Zeitung“ sah eine „Provokation“ in der Tatsache, dass in der slowenischen Buchhandlung in Klagenfurt eine Büste des slowenischen Kärntner Schriftstellers Prežihov Voranc anlässlich seines zehnten Todestages ausgestellt wurde, die die Zeitung zu einer „Tito-Büste“ machte und drohte, dass sich die heimatentreue Bevölkerung dies nicht gefallen lassen werde;

in der „Volkszeitung“ schrieb Dr. Wolfgang Mayrhofer von Prügeln, mit denen im Jahre 1947 eine slowenische Gruppe in Eisenkappel angegriffen wurde und meinte, dies wäre „eine Massnahme der Notwehr, die bei anderen Gelegenheiten vielleicht auch eine heilbringende Wirkung haben könnte“.

Diese Hetze und Aufwiegelei zur nationalen Unduldsamkeit konnte nicht ohne „Früchte“ bleiben: In der genannten Buchhandlung wurde ein Drohbrief abgegeben (neben der Unterschrift mit der Abkürzung BHK, was wohl „Bund heimattreuer Kärntner“ heissen soll!), worin gedroht wurde, dass für nichts garantiert werden kann, wenn die „Tito-Büste“ nicht sofort verschwinde. Auf eine diesbezügliche Anzeige sah sich die Polizei genötigt, die Buchhandlung in den Tagen der Landesfeiern Tag und Nacht bewachen zu lassen, wohl in der Meinung, dass diese Feiern die gegen die slowenische Bevölkerung erzeugte Psychose noch so weit gestalten werden, dass Drohungen in Tätlichkeiten ausarten könnten.

Wir wissen nicht, ob der Staatsanwalt gegen die nationalistischen Hetzer einschrei-

Ehemaliger SA-Standartenführer Steinacher und ehemaliger SS-Sturmbannführer Fritz mit ihren „Getreuen“, von denen einer noch heute die Hand zum „Deutschen Gruss“ erhebt, marschierten an der Spitze des „Kärntner Heimatdienstes“.

seine vorbereitete und der Presse zugestellte Rede korrigiert und sich — scheinbar unter dem Einfluss der erzeugten nationalistischen Psychose — jenen Kreisen angeschlossen hat, welche die slowenische Minderheit in Kärnten im Gegensatz zu allen objektiven und geschichtlichen Tatsachen erst feststellen möchten.

In diesem Zusammenhang ist es besonders interessant, wie die Öffentlichkeit gerade anlässlich des 10. Oktobers planmässig gegen die slowenische Bevölkerung beeinflusst wurde.

ten wird, sicher ist nur eines, nämlich die Tatsache, dass Abstimmungsfeiern mit solchen Vorbereitungen und solchen Begleitumständen nie Feiern der Heimatliebe und der Völkerverständigung sein können.

Sie sind trotz einzelner gewiss schöner und positiver Momente im Grossen und Ganzen das geblieben, was sie schon immer waren: Manifestationen des eines Volkes gegen das andere und mehr oder weniger öffentliche Demonstrationen des noch immer wachen grossdeutschen Geistes!

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 17. 10.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Sadobna socialno-gospodarska vprašanja. — Slovenski samospev od začetkov do današnjih dni. — 18.00 J. F. Perkonig — Rok Arih: Ugrabljena sird.

Torek, 18. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Zanimivo, poučno, razveseljivo.

Sreda, 19. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 20. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Ziva srečanja: Miško Kranjec.

Petek, 21. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Otroška oddaja: Kresničice.

Sobota, 22. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 23. 10.: 7.30 5 pesmijo in glasba pozdravlja mo in voščimo.

Sobota, 15. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Štiri pisani svet — 13.10 Na mestnem robu Dunaja — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 Karavanska domovina — 16.20 Mladinska oddaja: Evropska misel in mi — 16.45 Za delovno ženo — 18.55 Sport —

RADIO PROGRAM

19.00 Radijska uganka — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Salome“, glasbena drama Richarda Straussa — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Operna glasba.

II. program: 6.10 Z glasba v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Agrarna politika — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Solisti berlinskih filharmonikov — 17.40 Gradščanska ura — 20.00 Berlinski teden — 21.45 Sport.

Nedelja, 16. oktober:

I. program: 6.50 Hišni vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Veselo petje, veselo igranje — 12.00 Glasbena nedeljska promenade — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Sport — 20.10 Meje okoli Berlina — 20.55 Večerni koncert — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Godba na pihalo — 8.15 Kaj je novega — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Iz berlinskih aparat — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Pesmi Franza Schuberta — 21.45 Sport.

Ponedeljek, 17. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 13.10 Avstrijska pokrajina v tonih — 15.30 Knjižni kotiček — 16.00 Zabavna glasba — 18.35 Mladina in film — 18.55 Sport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 In kaj mislite vi? — 21.00 Berlinski teden — 21.30 Leteča čarobna preproga — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Teden pri Združenih narodih — 22.40 Za pozni večer.

II. program: 6.05 Premislite prosimo sami — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja: Svica, naša nevtralna sosedica — 10.40 Šolska oddaja: Ni mi treba vsega imati — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 V operni loži — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Na sončnem jugu — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Berlinčanka danes — 20.00 „Časi fan tulle“, komična opera Mozarta — 21.50 Tedenski sporlni komentar.

Torek, 18. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Hišni koledar — 8.45 Domači zdravnik: Barve in zdravje — 14.30 Dežela in ljudstvo — 16.00 Godba na pihalo — 18.00 Prometna oddaja — 18.55 Sport — 19.15 Kolo sre vrti — 19.30 Odmev časa — 20.15 Berlinski teden: „Okno na hodnik“, slušna igra — 22.10 Pogled v svet — 23.00 Melodije srca.

Sreda, 19. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.00 Od plošče do plošče — 19.30 Odmev časa — 20.15 Simfonično delo Gustava Mahlerja — 21.35 Nogometna lekma Dunaj-Berlin — 22.10 Pogled v svet.

Četrtek, 20. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 8.45 Avstriji v tujini — 15.30 Aktualna reportaža — 17.10 Pisan šopek melodij — 18.00 Kulturne vesti — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladina v paklicu — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 21.10 Pajoma in pripovedujemo o deželi Drave — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport — 22.25 Plesni orkester radia Graz.

Petek, 21. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Orkestrski koncert — 13.10 Donavski žar — 18.00 Na zapečku — 18.15 Prošli čas je dragocen — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Halo, teenagerji! — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Mladi glas — 6.10 Z glasba v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Glasba Johanna Brahmsa — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.10 Tedan dni svetlovnega dogajanja — 20.00 Dobra jutro, polnoč — 21.55 Sport — 22.15 Plesni večer.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 16. 10.: 17.00 Za otroke — 17.25 V lutkovnem cirkusu — 18.00 „Lassie“, pripovedka psa — 18.25 Za družino: Pogled v deželo — 19.00 Mladinski filmski program — 19.30 Družina Leitner — 20.05 „To je bil čudovit čas“ — 21.30 „Nebotičnik pri gostoljubnosti“, film.

Ponedeljek, 17. 10.: 19.30 Tudi to je Avstrija — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Vaš nastop prosimo — 21.20 Srednjenemški dnevnik, berlinski teden.

Torek, 18. 10.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 Berlin 7.37 ura — 21.05 „Kanal“, film o poljskih upornikih.

Sreda, 19. 10.: 17.00 Za otroke — 17.30 Baročna razstava — 18.00 Mladinska štednja, diskusija — 19.30 Ožka je najboljši — 20.20 „Kmet-krivoprištežnik“, Ludwig Anzengruber.

Četrtek, 20. 10.: 19.30 Sport — 20.20 „Past“, kriminalna igra.

Petek, 21. 10.: 19.30 Inspektor Garrett — 20.20 „Izzvo-neči bobni“ — 20.50 Živo veselje — 21.30 „Tako daleč ja“, kriminalna serija.

Sobota, 22. 10.: 19.30 Srečanja v kavarni — 20.25 „Dunajska dekleta“, glasbena komedija.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 15. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Glasba med delom — 9.30 Slovenski samospevi — 8.55 Radijska šola — 9.25 Moderni ritmi in popevke — 10.15 Zvočni mozaik — 11.30 Pionirski tednik — 11.50 Otroške pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Narodne in domače viže — 13.50 Slovenski operni pevci — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 5 knjižnega lrga — 16.40 Ženski pevski zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 17.45 Iz filmov in glasbenih revij — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Poje Slovenski orkester — 18.30 Pozdrav z gora — 18.45 Okno v svet — 20.00 Ze žriček prepeva — 21.30 Melodije za prijatelje konec tedna.

Nedelja, 16. oktober:

6.00 Jutranji pozdrav — 7.35 Voščila godba — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Otroške pesmi — 9.45 Invalidski pevski zbor pod vodstvom Radovana Gobca — 10.00 Se pomnite, tovariši! — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri vas doma — 14.15

Voščila — 15.30 Drobne skladbe slavnih mojstrov — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Melodije za prijatelje nedeljske popoldne — 17.10 Pali so jih mali moja — 17.30 Radijska igra — 18.35 Kvintet Avenik — 20.05 Izberite melodijo tedna — 21.00 O Verdiju in njegovem delu — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku.

Ponedeljek, 17. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Orkestralna matineja — 8.40 iz filmov in glasbenih revij — 9.20 Arija in dvospevi — 10.15 Od valčka do rumba — 10.40 Pevski zbor „Slava Klavara“ iz Maribora — 11.30 Za otroke — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Popevke iz Opalije — 12.45 Beniamino Gigli poje pesmi in arije starih italijanskih mojstrov — 13.50 Zabavni orkester radia Beograd — 14.35 Voščila — 15.40 Pri španskih bikoborbah — 16.00 Operne melodije — 17.15 Šoferji na pol — 18.00 Sportni tednik — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Glasbeni variete — 20.45 Kulturna tribuna.

Torek, 18. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Poje Mario Lanza — 8.55 Radijska šola — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.40 Majhni zabavni ansambli — 12.00 Trio Avgusta Slanka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Pojo pevci mariborske opere — 14.05 Radijska šola — 15.40 iz domače književnosti — 18.15 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Novi izobraževalni abznarnik — 20.30 Radijska igra — 21.30 Jugoslovanska glasba 1959 — 22.15 Komorni večeri pri Mazarju — 23.05 Festival jugoslovanskega jazza — 23.35 S popevkami čez kontinento.

Sreda, 19. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Mladina poje — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 iz nemških in francoskih oper — 11.00 Europa-express — 11.30 Za cicibane — 12.00 Vaški kvintet s pevci — 12.15 Kmetijski nasveti — 14.05 Radijska šola — 14.35 Skladbe slovenskih avtorjev — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah poslušalcev — 17.30 Jugoslovanski filmski igralci — 17.45 Jazz na koncertnem odru — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 „Don Pasquale“, Donizettijeva opera — 22.15 Ljubljanski jazz-ansambel — 22.30 Popevke na tekočem traku.

Četrtek, 20. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Po jugoslovanski solistični literaturi — 11.00 Pozdrav iz Lugana — 12.00 Veseli planšarji — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Iz oper „Evgenij Onegin“ in „Pikova dama“ — 13.30 Pesmi Johanna Brahmsa — 14.35 Voščila — 15.40 iz svetovne književnosti — 16.00 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 16.30 Neka iz Liszta in Chopina — 17.15 Turizem in melodije — 18.15 Iz Wagnerjeve opere „Valkira“ — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napavov — 20.45 Beograd v srbski literaturi — 22.15 Festival jugoslovanskega jazza — 23.05 Mladim igralcem.

Petek, 21. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Danila Bučar: Belokranjske pisanice — 8.30 Popevke in ritmi — 9.20 Ženski zbor Slovenske filharmonije — 9.35 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.35 Plesni zvoki — 11.00 iz Mazarlovih oper — 11.30 Človek in zdravje — 11.40 Operetni zvoki — 12.00 Haremne pesmi — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.40 Domači napavi izpad zelenega Pohorja — 13.45 Korotki akademski orkester — 14.05 Radijska šola — 14.35 Orkester radia Ljubljana igra orkestralne operne odlomke — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Glasbena popoldne — 18.30 Z ljudsko umetnostjo po zemeljski obli — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.15 O morju in pomorščakah — 22.30 Plesni orkester radia Beograd.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

POTUJOČI KINO SPZ

predvaja slovenski umetniški film

DOLINA MIRU

v sredo, 19. oktobra ob 20.00 uri pri Tišlerju v Št. Janžu
v petek, dne 21. oktobra ob 20.00 uri pri Cingelcu na Trati
v nedeljo, dne 23. oktobra ob 11.30 uri v kinodvorani v Železni Kapli
ob 15.00 uri pri Kovaču na Obirskem